

2012 m. vasario 17 d., penktadienis

Nr. 7 (975) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

Brangūs skaitytojai,

Ko gero, ne visuomet pritariame tam, kaip paskirstomi Lietuvos žmonių mokesčiai, tačiau gera žinoti, kad 2 proc. pajamų mokesčio yra mūsų pačių valioje.

Jau 20 metų „7 meno dienos“ yra nekomercinis, nepriklasomas ir kultūrinei bendruomenei ištikimas laikraštis. Išlikti, augti ir kasdieniu darbu siekti kokybės – nemenkas iššūkis, tam yra būtina Jūsų parama. Ir moralinė, ir, jei įmanoma, finansinė.

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniais metais savo palaikimą parodžiusiems aktyviu veiksmu – 2 proc. pajamų mokesčio adresavimui „7 meno dienos“ ir kitais būdais. Kviečiame paremti laikraštį ir šiaisiai metais.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, adresuokite ją taip:

VšĮ „Meno dienos“, įm. kodas 300007987,
sąsk. Nr. LT247044060003988597,
Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius.

Reikalingą formą galite gauti Mokesčių inspekcijos skyriuje, apsilankę mūsų redakcijoje (susitarę telefonu 2613039) arba atsidaryti ją mūsų internetiniame puslapyje www.7md.lt, taip pat formą galima užpildyti internete Mokesčių inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt (nuorodoje „Formos“ įrašykite FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

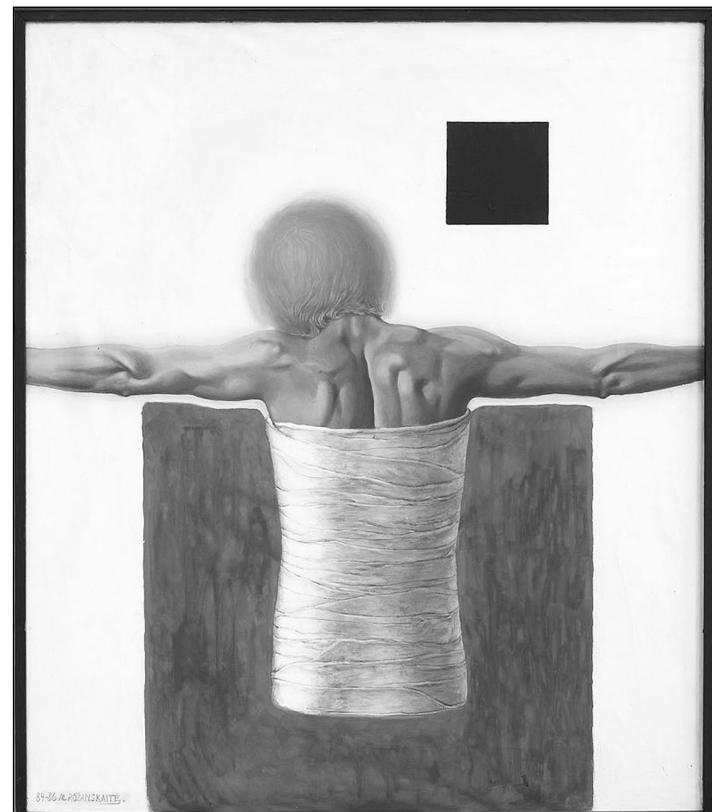
4*Roterdamo kino festivalis***6***Gintarinis Aistės Kisarauskaitės projektas***7***Kada atvirukai tampa muziejine vertė?*

Daug įžangų ir jokios pabaigos

*Apie knygą „Marija Teresė Rožanskaitė: vaizdai ir tekstai“***Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė**

Knygos apie Mariją Teresę Rožanskaitę laukiau jau seniai. Intrigavo tos nuoskilos, kurias kartkartėmis tekdavo matyti, daugiausia kaip iliustracijas. Ir štai šiaisiai metais pasirodė Laimos Kreivytės sudarytas spaudoje publikuotų tekstų apie menininkės kūrybą, jos pačios minčią, dienoraščių fragmentų ir specjaliai knygai parašytų tekstų asamblažas, arba albumas-žodynas. Knygos sudarymo principas, pagal kurį skaitytojui pateikiama įvairaus žanro informacija, nekuria išsamios menininkės kūrybinės biografijos iliuzijos ir nieko nehierarchizuoją. Tai naujoviškos monografijos arba albumo pavyzdis, kurio struktūra, tiesa, įkvėpta Londono „Tate“ apytikto Louise Bourgeois katalogo formato. Tokį rašymo būdą galima būtų priskirti „antiistorijų madai“, kuri, kalbant apie Lietuvos kontekstą, lig šiol daugiausia apsireikšdavo rašant fotografijos istorijas.

Knygos tekstai sudėti abécélės principu, teminius-probleminius kūrybos aspektus išvedant iš sudarytojos sukaupto tekstu archyvo. Todėl tekstu ir vaizdus apie Mariją Teresę Rožanskaitę rekomenduoja skaityti kaip Bibliją – atsivertus nuo bet kurios vietas. Abécélė – puikus būdas, sukuriantis palankias sąlygas skonėjimuisi atskirais tekstais. Tačiau aš elgiausiai kaip senamadiška skaitytoja, kuriai sunku atskirti išpročio juo nuo pirmųjų įžangos sakinių gyventi pabaigos laukimui, tikintis, kad ties viduriu būtinai turi įvykti kulminacija, kurios šukštu negalima praziopoti. Perskaičiusi visą abécélę supratau, kad susigadinau skaitymo malonumą, nes kulminacijos ar įsivaizduojamo „išaiškėjimo“ lūkuriavimas bergždžias. Nuosekliai skaitant šią knygą, apkarsta nuolatiniai susidū-

Marija Teresė Rožanskaitė. „Torsas“. 1984 m.

V. Ilčiuko nuotr.

rimai su vis nauja tema ir greitai atbégantys laikas atsisveikinti, net ne-spėjus jos tinkamai pagrabinėti smalsaujančiais pírštais. Visi knygos tekstai – tik įžangos, paliekančios atvirą kelią individualiam suvokiui, o svarbiausia – nesėtus laukus (tik suartus) tolesniems menininkės kūrybos tyrimams.

Knyga nesteigia jokio kalbėjimo ir rašymo apie menininkę kanono, net nesivargina „susumuoti“ to, kas jau buvo rašyta ir kalbėta, į vieną išvadą. Tik pažeria puslapiuose dar daugiau gairių. Jei norite, madingą knygos padarą galima palyginti ir su Deleuze'o „rizomas“ samprata, pagal kurią skirtinė objektai ir subjektai sąveikauja be jokios hierarchijos arba galimybės prognozuoti tolesnį jų judėjimą. Dėl šios prie-

žasties reikia sutikti su knygos skaitymo taisyklėmis ir skanauti lėtai. Jeigu ne kaip Bibliją, tai bent jau kaip Samuelį Beckettą.

Apie Mariją Teresę Rožanskaitę rašyti „rizomiskai“ labai tinka. Ne tik dėl to, kad sunku atskirti jos kūrybą nuo gyvenimo, kad viskas tarpusavyje susikabinę, o dėl jos gyvenamo laiko išskirtinumo ir pačios atidumo naujovėms net sulaukus brandaus amžiaus. Gyvendama užduotą gyvenimą, ji visuomet kūrė tarsi oficialaus meninio gyvenimo paraštėse. Drauge su kurso, o vėliau ir gyvenimo draugu Igoriu Piekuru jie buvo kitokie, išsišokėliai koloristinėje Lietuvos tapybos tradicijoje. „Spalvų santykiai, santykiai, miela-

NUKELTA | 8 PSL.

Vienodi ir išskirtiniai vaikai

Viktorija Kuodytė ir Dainius Gavenonis Nacionaliniame dramos teatre pastatė Joelio Pommerat „Šitas vaikas“

Milda Brukštutė

Per pusantros valandos susipina daugybė temų ir gyvenimų, nes scenoje – tam tikras kaleidoskopas: įvairiausi žanrų ir netgi (ne) profesionalumo lygių mišinys. Taip Nacionalinio dramos teatro scenoje interpretuojama prancūzų dramaturgo ir režisieriaus Joelio Pommerat pjesė „Šitas vaikas“, taip pat pasižyminti kaleidoskopiu – vietoje vienitos istorijos pateikiamas dešimt tarpusavyje nesusijusių scenų ta pačia tévu ir vaikų santykų tema.

Pjesėje dėmesys sutelkiamas ne į atskirus asmenis, o į jų instantį ryšį. Spektaklio autoriai taip pat pabrėžia situacijų bendrumą. Vienu metu scenoje yra visi vaikai, ir kai vienas iš jų ką nors išgyvena, kita stovi šalia – žiūri, guodžia, išjaučia. Visi jie su tokiomis pačiomis žydomis striukėmis, apie kurias vėliau užsimins vienos berniukų motina – pusė kvartalo tokias nešioja. Tad ar *Šitas vaikas*, ar *Šitas vaikai*, čia yra nesvarbu. Visi jie šalia savo tévų vienodai išskirtiniai arba bendri.

Nors vaizduojami skirtinių bendravimo būdai, galima atrasti vienems bendrą bruožą – susvetimėjimą. Didžiausia šių tévų ir vaikų problema – ne ju santykiai, bet tų santykų neigimas. Visos vaizduo-

jamos situacijos atspindi tévų ir vaikų santykų problemas aukščiausiaame emociniame taške, tad galima numanyti kelią iki vaizduojamojo meto ir galbūt šiek tiek nuspėti, kaip veikėjams seksis paskui. Dvių žmonių tragedija niekada nebus tik vieno iš jų tragedija, todėl vienodai užjaučiami abu konflikto dalyviai.

Cia išskyla pagrindinė spektaklio problema – aktorių vaidyba. Dauguma jų – antrakursiai (Jono Vaitkaus vadovaujamo kino aktorių kurso) studentai, tad iš jų dar nelabai ir galima reikalauti didelio profesionalumo. Tačiau dėl minetų itin įtemptų pjesės situacijų tas neprofessionalumas dar labiau išryškėja, nes aktoriai pradedą utriuoti vienas ar kitas emocijas. Drauge žiūrovai gali pamatyti ir vertingų aktorių darbų – kartu vaidina profesionalai Viktorija Kuodytė, Dainius Gavenonis bei Adrijā Čepaitė, taigi studentų neprofessionalumas dar labiau išryškėja, ypač kai scenoje atsiduria po vieną abiejų kartų astovą.

Aišku, galėtų kilti klausimas, kodel šis spektaklis atsidūrė profesionalioje teatro scenoje? Užuot klausinėjus verčiau pasidžiaugti, kad bent kartą jauni žmonės gali reikštis ir kitur – ne tik „Menų spaustuvės“ erdvėje, kuri pastaruoju metu buvo

„Šitas vaikas“

K. ŽIŪKYTĖS NUOTR.

lyg ir vienintelė galimybė studentams atsidurti scenoje. Be to, juk tai Nacionalinio dramos teatro misija – ne tik rodyti geriausią šalies režisierių spektaklius, bet ir užsiimti edukacija, kuri per pastaruosius metus tiesiog buvo primišta.

Tai, kad dėstytojai ir studentai vaidina kartu, primena tuos gražius tėviškų santykius, apie kuriuos spektaklio veikėjai tik svajoja. Taip susipina teatro ir gyvenimo realybė; nejučia pradedi analizuoti ne tik personažus, bet ir juos vaidinančius žmones. Negali nejusti, kad kuriant ši spektaklio svarbiausia buvo procesas, kad atlikėjai, gilindamiesi į žmonių susvetimėjimą, parodoksa-

liai artėjo prie savęs, taip pat prie vienos kito ne tik (ne tick?) kaip aktoriai, bet ir kaip žmonės. „Man šis darbas svarbus ne tik kaip pedagogei, mokančiai studentus aktoriaus amato. Jaučiuosi atsakinga už šių jaunų žmonių ateitį, jų požiūrį į šeimą, santykius su būsimais vakais“, – teigia spektaklio autorė V. Kuodytė.

Organiniškiausios spektaklio dalys – tai ekrane rodomi vaizdai (videodailinkė – Eglė Eigirdaitė), kuriuose jaunieji aktoriai pasakoja apie savę, dėsto savo mintis apie įvairius su spektaklio tema susijusius dalykus. Ir ne vien dėl to, jog čia jau nebeklūna studentiška vaidyba (nes

čia nevaardinama), bet ir dėl neįkėtino kalbančių nuoširdumo. Ir nors dalis išsakyty minčių skamba naiviai ir dėl to pradera atrodyti, kad aktoriai dar visai vaikai, galima suprasti ir tai, jog jie jau suaugę, nes nesigėdija būti atviri bei nai-vū nei prieš save, nei prieš kitus. Taip pabrėžiamas ir ribinis amžius – kai pradedi jau ne tikta pykti, bet ir stengiasi suprasti savo tévus. Kai mintys pradera krypti jau nebe tiek į juos, kiek į būsimus savo vaikus.

Taip, į spektaklį įtraukiant aktorių patirtį, itin raiškai atsiskleidžia pjesėje vaizduojamos problemos. Jos pasirodo kaip paprastos, neišvengiamos, labai baisios ir kartu natūralios. Tampa aišku, jog nebūtina gyventi nepilnoje šeimoje, kad jų turėtum. Spektaklis primena tam tikrą psychologinį scansą, į kurį įsivéle spektaklio kūrėjai. Dėl to kartais tampa šiek tiek nejauku. Trikod tai, kad stebi, rodosi, labai asmeniškus dalykus, turinčius likti tarp kelių žmonių. Tačiau stebédamas aktorių savęs paieškas ir pats tarsi ieškai savęs. Girdint jų klausimus ir pačiam kyla noras ko nors paklausti. Pavyzdžiu, ar spektaklyje vaizduojami tévai taip pat turėjo tokį iliuzinių minčių apie savo vaikus, kol viskas dar buvo ateityje?

Premjeros

Cezaris Graužinis skelbia: „Ir vėl viskas bus gerai“

2012 m. vasario 24 ir 25 d. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Didžiojoje salėje įvyks spektaklis „Ir vėl viskas bus gerai“ premjera. Cezaris Graužinis ne tik režisuoja spektaklį – jis pats paraše inšceniaciją pagal garsaus prancūzų intelektualo, vieno svarbiausių tarpukario prancūzų dramaturgų Jeano Giraudoux (1882–1944) pjesę „Šajų pamėslėlę“.

Maskvos A. Lunačarskio teatro meno instituto absolventas Cezaris Graužinis pirmą spektaklį Nacionaliniame (tuomet – Akademiniame) dramos teatre pastatė prieš aštuoniolika metų. Tai buvo Yukio Mishimos „Panelė Chan“ (1994). Vėliau buvo Roger Vitraco „Meilės misterijos“ (1997) ir Bertolto Brechto „Baalas“ (1997).

1996 m. Cezaris Graužinis įkūrė „Lietuviško teatro naujosios kartos“ bendriją, o 2003 – „cezario grupę“. 2007–2009 m. vadovavo Helsinkio „Viirus“ teatrui. Jo darbai pelnė aukščiausius įvertinimus ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, rodyti daugelyje tarptautinių teatro festivalių.

Cezaris Graužinis nuolat renkasi retai statomus kūrinius. Ši kartą publikai pateikiama Jeano Giraudoux pjesės „Šajų pamėslėlę“ interpretacija. Giraudoux literatūrinę karjerą pradėjo 1909 m. novelių rinkiniu „Provincialai“. Jo prozoje išryškėjęs originalus poetinis pasaulis atspindimas ir jo dramose. 1928 m.

pagal savo romaną „Zygfridas ir Laimužinas“ jis parašė pjesę, kurią aktorius ir režisierius Louis Jouvet pastatė Eliziejaus laukų teatre. Šis kūrinys tapo svarbiu posūkiu modernaus prancūzų teatro istorijoje. Vėliau sekė kiti šedevrai: „Amfitionas 38“ (1929), „Intermezzo“ (1933), „Trojos karo nebus“ (1935), „Elektra“ (1937), „Undinė“ (1939), „Sodoma ir Gomora“ (1943). Šios pjesės, įkvėptos antikinių tragedijų, biblinių mitų ar germanų legendų, leido autorui iš tam tikro atstumo pažvelgti į savo epochą, slegiančią Antrojo pasaulinio karo išvakarių atmosferą. Sužmogindamas ir suaktualindamas antikinius herojus ir dievus, Giraudoux savo dramose ieško atsakymų į tuo metu kilusius klausimus ir siūlo iš naujo apgalvoti, kas iš tiesų yra šventa. Giraudoux teatras buvo tribūna – vieta, kurioje pasitelkus poetinį žodį galima formuluoti aktualias problemas.

„Šajų pamėslėlę“ – paskutinė Jeano Giraudoux pjesė, ją tik po autoriaus mirties pastatė aktorius ir režisierius, jo bičiulis ir bendradarbis, žinomas prancūzų teatro reformatorius Louis Jouvet. Pjesę įkvėpė anglų komedija „Senutes“, kurią Jouvet ketino statyti 1935 metais. Giraudoux ją pritaikė sugalvodamas personažus pagal „pamėslėles“, senas moteriškes, kurias jis matydavo einančias Paryžiaus gatvėmis, apsirengusias nebemadingais drabužiais.

„Stengiuosi pastatyti tokį spektaklį, kokie nėra, – sako Cezaris Graužinis, – tačiau vis dėlto tokį, kokį aš pats labai norėčiau išvysti

kaip žiūrovai. Dažniausiai vengiu viešai aiškiai deklaruoti, apie ką statau vieną ar kitą spektaklį. Iš pagarbos žiūrovui – palikdamas jam teisę įžvelgti ir savaip suvokti spektaklio nuotaiką ir prasmę. Šiai laikai publikai intensyviai „programuojama“, jai labai aiškiai nurodoma, kaip privalu suvokti vieną ar kitą spektaklį, kino filmą ar knygą. Taip ji kvailinama ar apvagiamą. Atima galimybę kūrinius suvokti asmeniškai, intuityviai, emocionaliai.“

Jeano Giraudoux pjesę „Šajų pamėslėlę“ iš prancūzų kalbos išvertė Akvilė Melkūnaitė. Spektaklio scenografiją kuria Laura Luišaitytė, kostiumus ir grimą – Vilma Galeckaitė-Dabkienė, muziką – Martynas Bialobžeskis. Spektaklyje vaidina Vytautas Anužis, Brigita Arsbaitė, Remigijus Bučius, Paulius Čižiūnas, Algirdas Dainavičius, Evaldas Jaras, Mindaugas Juscius, Vytautas Kontrimas, Birutė Mar, Martynas Nedzinskis, Šarūnas Puidokas, Vilma Raubaitė, Vytautas Rumšas, Jūratė Vilūnaitė.

PARENGĖ DAIVA ŠABASEVIČIENĖ

Anonsai

Violeta Urmanė vėl Vilniuje

Garsi operos primadona Violeta Urmanė netrukus atvyksta į Vilnių – kovo 17 d. Lietuvos nacionaliniame operos ir baletos teatre ji dalyvaus atliekant didingą Giuseppe's Verdi „Requiem“. Violetos Urmanos partneriai bus gruzinų kilmės mecosopranas Anita Rachvelishvili bei italių dainininkai – tenoras Alfredo Nig-

Violeta Urmanė

ro ir basas Riccardo Zanellato. Diriguos Robertas Šervenikas.

Dainuodama garsiausios pasauolio operos scenose pastaruoju metu Violeta Urmanė dainavo sausį vykusiųose keturiuose „Likimo galios“ spektakliuose Vienos operoje, diriguojant Jesúsiui López-Cobosui. Balandis ir gegužė prabėgs su P. Mascagni „Kaimo garbe“ – Paryžiaus Bastilijos operoje dainininkė savo mėgstamą Santucos vaidmenį atliks net devynis kartus. Be to, gegužę laukia dar viena koncertinė „Toska“ Amsterdamo „Concertgebouw“ salėje (dirigentas Pinchas Steinberg). Birželį prestižinėje Vienos „Musikverein“ salėje dukart nuskambės

A. Schönbergo „Gurės dainos“, akompanuojant Vienos filharmonijos orkestrui ir diriguojant Zubinui Mehtai, o antroje mėnesio pusėje numatomas solistės debutas Medėjos vaidmeniui to pat pavadinimo L. Cherubini operos pastatyme Valensijoje (Ispanija).

Solistės partnerius, su kuriais ji dainuoja G. Verdi „Requiem“ Vilniuje, Lietuvos publikai jau yra girdėjusi. Su savo gyvenimo draugu tenorū Alfredo Nigro Violeta Urmanė Lietuvoje dainavo bent tris kartus. Su bosu Riccardo Zanellato V. Urmanė pasirodė G. Verdi „Likimo galios“ spektaklyje LNOBT 2010 m., švenčiant Lietuvos operos 90-metį. Ši rudenį solistas dalyvavo ir Nacionalinio operos ir baletų teatro gasto-rollėse Liublianoje, kur itin sėkmėgai papildė J.F. Halevy operos „Žydė“ ansamblį.

Bene mažiausiai mūsų publikai žinoma jauna dainininkė Anita Rachvelishvili (mecosopranas, g. 1984). 2009 m. ji debiutavo Karmen vaidmeniui atidarant Milano „La Scala“ teatro sezóną, dirigavo Danielis Barenboimas. Vėliau šią partiją atliko Kanados operos teatre Toronte, Berlyno valstybinėje operoje, „Arena di Verona“ festivalyje Italijoje (su Marcelo Alvarezu), Sietlo operoje (JAV), „Deutsche Oper Berlin“ scenoje. Čia ši sezóną dainuoja Dalila C. Saint-Saens operoje „Samsonas ir Dalila“, jos partneris – garsus tenoras Jose Cura. Vasarą dainininkė savo pagrindinį sceninį vaidmenį – Karmen ketina įkūnysi Niujorko Metropolitan operos scenoje.

LNOBT INF.

Daiktai nekalba, bet tai jiems netrukdo prieš tave laimėti

Pokalbis su menininkė Juste Venclovaite

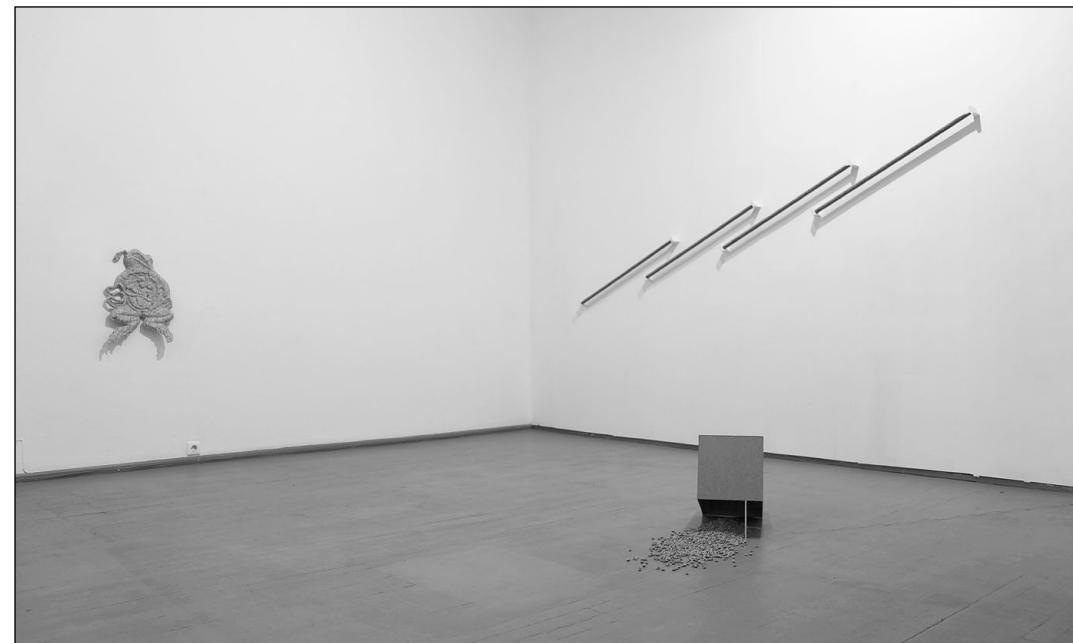
Justė Venclovaitė yra jauna menininkė, šiuo metu aktyviai dalyvaujanti parodose, įvairiuose projektuose ir jau pastebėta savo kartos kritikių. Ji konstruoja kūrinius-rebusus, kurie verčia už vaizdo ieškoti sumanymu, mąstymo krypties. Tai labiausiai ir provokuoja pokalbij. Kitas interviu akstinas – nesenai vieną savaitę rodyta jos instalacija „Do not drop“ galerijoje „Vartai“. Šiame pokalbyje mėginsime atrasti raktus į Justės Venclovaitės kūrybą.

Danutė Gambickaitė: Vilniaus dailės akademijoje studijavai skulptūrą, prieš tai mokeisi Čiurlionio menų gimnazijoje, gal šiek tiek pasakosi apie šiuos tarpsnius? Kas tuo metu buvo įdomu?

Justė Venclovaitė: Mokyklos laikais, turbūt kaip ir visiem, įdomu buvo viskas ir nickas. Neslepkim, kai esu mokinys, dažnai galvoji tik apie pietų pertrauką, o ne apie kūrybines aukštumas. Žinoma, „čiurlionė“ labai daug davė menine prasme. Tradiciškai bandžiau įvairias medžiagas ir technikas. O akademija – man atrodo, kad tai buvo pernelyg nesenai, kad jau galėčiau iš šono tai traktuoti kaip „tarpsnį“. Bandžiau tai ši, tai tą, paskui pradėjau galvoti, kaip čia taip išeina, kad daromi vieni dalykai reprezentuoja visai kitus. Todėl nuo antro kurso pradėjau domėtis daiktų kaip simboliu, ženklaus, kalbos dalykais. Be to, bendravimas ir nesusišnekėjimas turbūt buvo aktualus nuo pauglystės. Po antro kurso kiti pradėjo sakyti, kad ryškėja savitas stilus (manau, kad turėjo omeny kažką pozityvaus), bet aš, tiesą sakant, smarkiai abejau, ar tai vertybė, nes nesinori apsiriboti, išprausi save į kažkokius rėmus. Noriu pasilikti teisę pasukti bet kokiu keliu, prieštarauti pačiai sau – net jeigu nesiuošiu ta teise pasinaudot.

D. G.: Gal gali šiek tiek išplėsti, ką turi omenyje, sakydama „daromi vieni dalykai reprezentuoja visai kitus“? Čia vis dar kalbi apie daiktą kaip ženklu, kalbos dalykus?

J. V.: Taip, kalbos, rašto. Tai išplaukė iš studentiško mąstymo, kas yra menas ir kaip jis reikia daryti. Žodžiai nepanašūs į daiktus, kuriuos vaizduoja. Fiziška meno „var-tojimas“ pasirodė panašus į skaitymą: kūrinys, o priešais jį žiūrovas (arba tame, bet dažnai nesinori priešais, turint galvo, kad žiūrovo aksys yra galvos prikyje), kuris į jį žiūri ir stengiasi „iššifruoti“. Bet kodėl kūrinys iš viso užšifruotas? Kodėl apsimeta tuo, kuo nėra? Jeigu tai šifras, ar kažkur yra konkretus jo raktas? Gal ir tą raktą galima pa-

Justė Venclovaitė. Instaliacijos „Do not drop“ fragmentai. 2012 m.

daryti matomą? Gali būti, kad viskas apgaulė, iš tikro nieko neįmanoma iššifruoti. Tai man primena kažkokį daiktą sąmokslą. Prisimenu, kaip vaikystėj šaldytuvas man atrodė agresyvus. Priskirti daiktams emocijas – tai irgi primesti jiems ką nors, kuo jie nėra, panašiai kaip primesti raidę garsui. Teoriškai daiktas gali reikšti tik pats save, bet kai jis stebi žiūrovas, jis iškart keičiasi. Pavyzdžiu, aš visada galvojau, kad Marcelio Duchamp'o pisuaras yra apie vertikalumą ir horizontalumą. O kadaise su kažkuo kalbėjom, kad

nau Jaques'o Derrida pasakojimą apie Nietzsche's skėti ir tai, kaip Jūratė Baranova, skaitydama „Pentinali: Nietzsche's stilai“, kankinosi nesuprasdama Derrida varto jamų metaforų, pavyzdžiu, „pentinali“, „vualis“, „rapyras“. Kai buvo leidžiamas Nietzsche's raštų rinkinys, leidėjai pasistengė į jį sudėti viską, net, pavyzdžiu, tokią aptiktą frazę: „Aš pamiršau savo skėti.“ Pacituosiu, jei nesupyksti ant manęs už ilgoką intarpą, Baranova: „Derrida nesiūlo šios frazės mišlės įminimo. Atvirščiai, jo manymu, visada lieka galiliuose labiau šias temas kabinančiuose kūriniuose, kuriuos rodei Valentino Klimašausko kuruotoje parodoje „Šuoliai ir kilpos“? Kaip jauteisi toje parodoje? Regis, ji buvo viena svarbesnių tavo pirmųjų parodų.

J. V.: Hm, apie „Šuolius ir kilpas“ juokavom: gerai, kad paroda vyko ŠMC rūsy, o ne antram aukštę, nes dabar mums dar liko kažkas nepasiekta. Na čia taip senamadiškai hierarchiškai mąstant. Buvala tada po trečio kurso. Dariau videofilmą pagal anglų kalbos mokymosi audiotekstus, kai kurie mano filmuojami objektai iš tikrujų atitiko žodžius ir taisykles, bet kai kurie visiškai ne, jie tebuvo gramatinės struktūrų imitacija. Dabar turbūt nebegelėčiau pasakyti, kurios daiktų kombinacijos turėjo prasmę. Nėra didelio skirtumo. Išgalvota kalba skamba taip pat nesuprantamai kaip tikra kalba, kurios nemoki, tik mokantis po truputį atsikleidžia jos dėsniai. Jei taisykles žinomas tik autoriuui, norisi autoriu priremti prie sienos ir iškvosti. Bet kalbos, gamtos, civilizacijos atveju autorius lyg ir nėra – ką tada daryti? Čia gal toks truputį kabalistinis požiūris, kad visi daiktai yra raidės knygoje, ir juos sukūrusi dievybė norėjo kažką jais pasakyti, bet juk nebūtinai – kaip tu sakai, gali apskritai ir nebūti jokios paslapties.

Dar vienas dalykas, dabar atėjęs į galvą: Jeanas Baudrillard'as rašė apie žmogaus santykį su gyvūnu (nepacitusiu, nes nebeprisimenu, todėl atsirašau, jei šiek tiek prikursiu), kad labiausiai žmogui pasąmoningai nerimą keliantis gyvūnų bruozas yra tas, kad jie nekalba. Todėl eksperimentai su gyvūnais ir kitokius išnaudojimas atlieka modernios inkvizicijos funkciją, tai savotiškas tardymas, siekiant priversti juos kalbėti, išgauti iš jų „pri-sipažinimą“. Man tai įtartinai sie-

postmodernizme metafora išvis nebeegzistuoja. Bet nedaug galiu apie tai pasakyti. Tieki, kiek jaučiu daiktus, jaučiu juos intuityviai.

D. G.: Atsimenu, kad man vaikystėje agresyvus atrodė radiatorius, nes buvau išgirdusi motinos pokalbij su drauge, kuris, matyt, sukosi apie Černobylį ir radiaciją. Pokalbio nesupratau arba supratau savaiip, bet radiatorius tapo didžiausiu siaubu, nes juk skamba panašiai kaip radiacija. Dabar galvodama apie metaforos, kaip tu sakai, egzistavimą / neegzistavimą, atsimi-

mybė, kad ši frazė apskritai nieko nereiškia ir kad jis neturi jokios prasmės. Jos paslapties yra galimybė, kad ji apskritai gali neturči jokios paslapties. <...> Ir pagaliau Derrida galutinai pakerėjo mano vaizduotę pareikšdamas, kad ir jo paties knygą, kurią skaitydama kankinuosi negalėdama sugauti prasmės, gali būti teiginio „Aš pamiršau savo skėti“ naujas variantas ir kad jis sukurta pagal taisykles, žinomas tik autoriuui. Taigi papasakok apie daiktą, raidžių etc. sąmokslą ir taisykles, žinomas tik autoriuui, pavyzdžiu, pirmuo-

jasi su autoriaus „prirēmimo prie sienos“ situacija.

D. G.: Aš irgi tiksliai nepacituočiau Baudrillard'o, bet ši mintis skaitant „Vartotojų visuomenę“ man irgi įsiminė. Jeigu jau pradėjom kalbėti apie gamtos ir dabartinių kultūros padėti, papasakok apie naujausią savo instalaciją, kurią pristatei galerijos „Vartai“ ketvirtadienio peržiūroje. Regis, čia Baudrillard'o mintys neprastai jaučiamos, ar ne?

J. V.: Na tikrai gerai jaučiamos, nors nežinau, ar iš pat pradžių sąmoningai. Šita instalacija turbūt pamažu išsirutuliojo iš mano baigiamojo darbo, kur naudojau daug su naminiais gyvūnais susijusiu elementu. Tada atkreipiau dėmesį į gyvūnų parduotuvės, jos pilnos daiktų iš stiklo, plastiko ir medžio, sukurtų gyvūnams, bet ne jų pačių valia. Išigilinus stebina keisti paradoksai, kai viskas kuriamas lyg ir iš meilės, bet kartu siekiant kontroliuoti. O kur dar estetiniai dalykai, kurių patys gyvūnai niekada nesupras, pavyzdžiu, šuns guolis su kaulu piešiniais, arba gotokinės pilys, paskendusios žuvelių akvariumuose. Labiausiai man šita gyvūnų parduotuvės tematika ir patinka tuo, kad ji yra labai naivi ir vaikiška, bet kartu universalė ir net egzistencinė, priklausomai nuo požiūrio ir to, kiek į tai giliunes. Viena iš mano instalacijos dalij yra užrašas ant kartoninės dėžės, kurią kartą radau gatvėje: „Live tropical fish, do not drop. Jakarta – Indonesia“ („Gyvų tropinė žuvis, neišmeskit. Džakarta, Indonezija“). Taigi, viena vertus, žuvis yra kišama į dėžę ir gabena ma į kitą pasaulio kraštą, antra vertus: atsargiai, neišmeskit.

Man atrodo, civilizacijos pilna tokijų paradoksų. Pavyzdžiu, aš nesusi vegetarė, bet štai padariau tokią instalaciją ir kalbu tomis temomis. Ir tai tikrai yra absurdas. Dėl šitos priežasties turia pasakyti, kad visai nenoriu savo darbais moralizuoti, greičiau tik pastebiu ir pripažistu kažką baisaus ir neįšvengiamo santykije tarp to, kuris kalba, ir to, kuris nekalba.

Daiktai, kaip žinia, irgi nekalba. Bet tai jiems netrukdo prieš tave laimėti – prisimenant agresyvųjų šaldytuvų arba amžiną kovas su įrankiais (tieki medžio darbų, tiek virtuvės).

D. G.: Vertas apgalvojimo posakis – daiktai nekalba, bet tai jiems netrukdo prieš tave laimėti. Na, o temos, kurias „stebi“ ir apie kurias galvoji, kol kas tegu lieka paslapty.

Ačiū už pokalbij!

PARENGĖ
DANUTĖ GAMBICKAITĖ

Nuvargio žymės

Roterdamo kino festivaliui pasibaigus

Linas Vildžiūnas

Pernai atšventęs savo keturiaskimtmetį, šiemetinis Roterdamo kino festivalis pasitiko kažkoks susigūžęs, priblėšęs. Ir nors po kelių dienų, prasidėjus „CineMart“ kino mugei, „De Doelen“ kultūros centro vestibiuliuose pasklidio iprastišnis besilinksminančių jos svečių ūžesys, pirmas išpūdis nebuvu kladimas. Tiesą sakant, jis nebuvu ir netiketas, – festivalio kreivė nuosekliai leidžiasi žemyn nuo 2008 m., kai pasikeitė jo komanda. Pradžioje tai nebuvu labai pastebima, bet dabar kadaise sukaupti bonusai jau baigiami išeikvoti ir procesas įgyja pagreitį.

Prieš penketą metų IFFR (International Film Festival Rotterdam) prestižas rodėsi nepajudinamas: vienas didžiausių pasaulioje, išskleidžiantis plačią neprikalusomo kino panoramą, globojantis jaunus kūrėjus ir besivystančių šalių kiną, pritraukiantis minias žiurovų iš miesto, visos Olandijos bei užsienio ir t.t. Roterdamo gatvėse festivalio pulsą jutai kiekviename žingsnyje, o šiandien IFFR beveik nepastebimas: vos viena kita plazdanti balta vėliau su festivalio emblema – tigru, nebeliko spūsties aplink kino teatrus, salės dažnai nepilnos, viešbučiai apytuščiai. Oficialiai duomenimis, žiurovų skaičius palyginti su pernykštiniu festivaliu sumažėjo beveik šeštadalį. IFFR traukiasi iš daugelio viešujų erdviių, netenka miesto šventės įvaizdžio ir virsta specifiniu kino industrijos astovų sambūriu.

Jubiliejinis, keturiaskimtasis IFFR dar pretendavo į masiškumą ir puikavosi dviguba ženklo XL – romėniško skaičiaus ir labai didelio dydžio – reikšme. Šiemet direkcija paskelbė visiškai priešingą kryptį: mažiau filmų – aukštesnė kokybė, ryškesnis fokusas. Tokiai tendencijai galima tik pritarti, ypač ekonominės krizės sąlygomis, juk IFFR buvo jau pernelyg išsiplėtęs ir nebeaprūpiamas, bėda ta, kad pentadaliu sumažinus filmų skaičių, programos kokybę, švelniai tariant, nepagerėjo, joje atsirado rizikinos disproporcijos. Roterdamas lieka ištokimas savo misijai globoti debiutantus ir Trečiojo pasaulio šalių kiną, bet vien tokia formulė aukšto rango tarptautiniams festivaliui akiavardžiai nepakankama. Jei programa nebus subalansuota, Azijos kino „vartai į Europą“ galiapti lokalui reiškiniu, juo labiau kad kino festivalių konkurencija gana įtempta. Antai pastaraisiais metais sparčiai populiarėja Vroclavo „Naujieji horizontai“. Šis festivalis jau vien dėl savo geografinės padėties tikrai nebus abejingas Vidurio Europos kiniui, kurį Roterdamas beveik ištūmė iš refleksijos lauko.

Tai ir buvo netikėčiausias 41-ojo IFFR akibrokštas. Iki šiol pokomunistinių šalių filmai visada sudarydavo nemažą festivalio programą dalį ir, nors labai skirtingo meninio

lygio, savo tematika būdavo nepalyginti įdomesni už „sočiosios“ Europos kiną. Čia visada galėjai pamatyti naujausią rumumą, vengrų, buvusios Jugoslavijos šalių režisierų darbų. Šiemet Vidurio Europos praktiškai neliko. „Spektro“ programoje buvo parodyta po vieną rumumą ir čekų filmą, konkursinėje programoje – provokuojantis jaunos serbų debutantės Majos Miloš filmas „Klipas“ („Klip“), pelnęs vieną iš trijų lygiaverčių „Tigro“ prizų, bei lenkų Ankos ir Wilhelmo Sasnalų filmas „Iš tolo vaizdas gražus“ („Z daleka widok jest piękny“). Tai viskas. Nei Vengrijos, nei Kroatijos, Bosnijos ar Slovėnijos, nei Estijos ar Latvijos. Lietuvių atstovavo į konkursinę trumpametražių filmų programą įtrauktas Deimanto Narkevičiaus filmas „Draudžiami jausmai“, šio videomenininko varandas seniai figūruoja tarptautinės konfunktūros sarašuose.

Neįtikėtina, kad ši didelė ir labai aktyvi kinematografinė erdvė būtų tokia tuščia. Nejaugi galutinai išsiplėtę rumumą Naujoji banga, kurios filmai dar vakar buvo tokie pagaidaujami visuose festivaliuose? Jeigu ir taip, tai juo tikrą pakilių išgyvena lenkų kinas, kuo pats išitiukina pernykštame Gdynės festivalyje. A. ir W. Sasnalų filmas Roterdame buvo vienas rimčiausiu, bet kur daugiau lenkų filmų, kodėl IFFR jų nepastebėjo?

„Havras“

maniera hipertrofa realybė, pažežia vien atgrasiusias jos plotmes, ir pasižymi kraštutiniu negatyvizmu. Gal šis kinas savaip ir atspindi pokomunistinės Rusijos vienuomenės apėmusias nusivylimą ir bejegiskumo muotaikas, tačiau norint jas išreikšti visai nebūtina konstruoti vienas už kitą baisesnių apokaliptinių vaizdų, nes jie virsta melaginga meninė fikcija.

Pagaliau tai ir talento, kūrėjo atsakomybės ir požiūrio į vaizduojamą žmogų klausimas. Kino kamera stebėdamas vienišą senį, vašeliu nerianti turgaus rezgines ir siūlantį jas gatvėje praeiviams – gal kam nors pravers. – Sergejus Dvorcevojus apie visuomenės susvetimėjimą ir moralinį degradavimą be jokios pompatikos pasako daug daugiau, tikriausiai skaudžiau. Bakuras Bakuradžė filmais „Šultes“ ir „Medžiotas“ (šiemet į IFFR programą buvo įtrauktas pastarasis) minimalistinėmis prie-monėmis, nutylėjimais subtiliai atskleidžia vidinius žmogaus prieštaravimus, aplinkybių poveikį, kitokio gyvenimo ilgesį.

Suprantama, kad debiutantus labiau traukia efektinges demaskuojantis „meintrimas“, kuriam kelius pramynė Aleksejus Balabanovas ir Kirilas Serebrennikovas. Dar vienos pavyzdys – Angelinos Nikonovos (scenarijuas autorė ir režisierė) ir Olgos Dychovčinės (scenarijuas autorė ir pagrindinio vaidmenis atlikėja) filmas „Portretas prieblandoje“ („Portret v sumerkach“). Jau na, patraukli, sekmingai ištekėjusi socialinė darbuotoja (taigi turi gyvenimo patirties) Marina, vos žengusi vieną netikrą žingsnį, staiga atsiduria žauriame ir nepažįstamame pasaulyje. Pakeliu į darbą iš užmiesčio vienos vyros pasiūlo jai pasigauti taksi, nes jam reikią i priešingą pusę. Tačiau ant duobėto grindinio Marina nusilažia batelio kuoliuką, abejingi žmonės nenori jai padėti, mašina pravažiuojantys „rebiatos“ išplėšia iš rankų rankinį su pinigais ir telefonu, Marina bejegė lieka šalikelėje, ir ją, išitempę į patrulio automobilį, išprievertauja trys nebaudžiamai banditai milicininkai. Ankstesnis gyvenimas akimoi sugriūva, Marina suvokia šeimyninių santykų dirbtinumą, išsitikina, kad teisinguo nėra ir kad savo skriaučėjus galia nubausti tik ji pati, pasuka girtą prievertautoją, nudaužia butelio

„Ponas Lazaras“

nepalieka savo artimųjų, grįžta pas juos suluošintais pavidalais, riba tarp kliedesio ir realybės išnyksta ir kartais išgauna šiurpiai groteskišką atspalvį. Antai iš sielvarto paklakusi motina išsikasa mergaičių palaikus, nes jos tyčia buvo palaidotos gyvos, kad nuo jos galutinai būtų atskirtos, ir užsirakina savo name, o atvažiavus gaisrininkams ir milicijai atsuka duju čiaupą.. Gyventi pajėgia ne kiekvienas. Gyventi – reiškia išsivaduoti nuo mirusiuju.

Po premjeros Roterdame Sigarevo filmą entuziasticai sutiko Rusijos žiniasklaida, tarsi tai būtų naujas žodis kine ir naujas tikrovės išprasminimas. Keista, nes „Gyventi“ kartoja pastaraisiais metais susiklosčiusių rusų juodojo kino stilistiką, kuri nuo ankstesnės žanrinės „černuchos“ skiriasi dokumentine

kakleli ir – čia siužetas daro netikėtą posūkį – pagauta aistros atsiduoda jam prišnerkštame lifte. Marina ateina į „mento“ namus, absorbavusius visą sovietinės buities ir psichologijos koktumą, ir pasilieka juose net išnaudojama ir žeminama. Ar tai sukrėtimo pasekmė, kerštas, gailestis, mazochizmas, ar kokia nors kita moters sielos subtilybė, galėtų atsakyti tik filmo kūrėjos, kažin ar vaikštančios aukštakulnais bateliais duobėtu grindiniu.

Šiemetinio Roterdamo žiūrovams pristigo dar vieno svarbaus festivalio komponento – žinomų vardų. Pažintis su nepriklausomu kino keliais ir klystkeliais – gerai, bet didžiausio publikos dėmesio viada susilaukia garsių režisierių darbai. Speciali „Meistrų“ programma pradingo prieš keletą metų, bet dar niekad festivalio kataloge nebuvo taip mažai žinomų pavadžių. Davidas Cronenbergas, Aki Kaurismäki, Hirokazu Kore-eda, Martinas Scorsese, na, dar Takashi Miike, dar Andrea Arnold, – per maža.

Cronenbergo „Pavojingas metodas“ („A Dangerous Method“) nepanašus į ankstesnius režisierius filmus, tai tradiciška literatūros kūrinio, Christopherio Hamptono pjesės, ekranizacija, bet persisotinės festivalio peržiūromis iškart pajunti klasės skirtumus: meistriškai dėstomas pasakojimas apie Sigmundo Freudo ir Carlo Gustavo Jungo pažintį, vaisingą bendradarbiavimą ir išiškyrusius kelius, apie net psychoanalitikui nejieviamus psychologinius ir socialinius barjerus, jei kalbama apie jį patį, stilingai pertekta epocha, nepriekaištinga aktorių Viggo Mortensen ir Michaelio Fassbenderio vaidybą.

Na, o Kaurismäki „Havras“ („Le Havre“), šiuo metu rodomas mūsų ekranoose, tapo išskirtiniu festivalio filmu, atgaivinančiu seniai užmirštą žmogiško solidarumo jausmą ir senojo kino dvasią. Laikas Kaurismäki filmuose dažnai būna susidvejinęs, veiksmas rutuliojasi ir dabar, ir tiksliau neapibrėžtoje praeityje. Jo „Havras“ – tai socialinė utopija, prisimenant tą laiką, kai žmonės dar gyveno bendruomeninį gyvenimą, užfiksotą, o gal sugalvotą 4–6-ojo dešimtmeciu kine, kai dar galiojo garbės ir savitarpio

NUKELTA | 5 PSL.

Nepriivalau ginti savo herojės

Meryl Streep suvaidino Margaret Thatcher

Lietuvos ekranus jau pasiekė biografinis filmas „Geležinė ledi“ („The Iron Lady“, D. Britanija, 2011, rež. Phyllida Lloyd). Pagrindinį D. Britanijos premjerės vaidmenį filme sukūrė Meryl Streep. 1949 m. gimusi aktorė išgarsėjo 8-ojo dešimtmečio pabaigoje, kai filmas „Kramer prieš Kramer“ (1979) atnešė jai pirmąjį „Oskarą“. Antrajį aktorė pelnė už vaidmenį filme „Sofijos pasirinkimas“ (1982). Nė vienas aktorių nėra gavęs daugiau „Auksinių gaublių“ (7 iš 25 nominacijų), bet, ko gero, reto kurio filmografijoje rastume tiek išskirtinių filmų ir vaidmenų.

Šią savaitę Meryl Streep už šį vaidmenį gavo BAFTA prizą. Siemėt ji apdovanota ir Berlinalėje – ta proga čia surengta jos filmų retrospektiva. Pateikiame aktorės pokalbio su Joanna Ozdobinska, išspausdinto žurnale „Zwierciadło“, fragmentus.

Ar pamenate tą 1979-ųjų akimirką, kai Margaret Thatcher tapo D. Britanijos premjere?

Puikiai atsimenu. Iškart pagalvoju: „Nuostabu, kad kažkur pasauliye moteris vadovauja vyriausybę, kurią sudaro vieni vyrai.“ Žinojau, kad tai svarbi istorinė akimirką. Diskutavome su draugais, kaip įmanoma, kad ta sumarazmėjusi ir suakmenjusi, padalinta į klases, kickvienam žingsnyje aukštintanti virus, homofobiška, antisemitinė pažiūrų Angliją staiga leido, kad atsitiktų kažkas panašaus? Kad moteris taptų premjere? Tai iš tiesų buvo nuostabu. Patyliukais galvojome,

jog netrukus kažkas panašaus atsitiks Amerikoje. Mūsų permainos atėjo po 30 metų. Neseikiau vėlesnės Margaret Thatcher karjeros. Kai ji tapo premjere, pagimdžiau savo pirmą vaiką ir buvau pasinėrusi į šeimos reikalus. Sekiau britų premjerę iš toli. Pamenu jos šukoseną, akcentą, balso toną, drabužius, perlus – visai tai tarpusavyje nesiderino. Amerikiečių spauda nebūtu palikusi ant jos sveikos vietas, nes ji atrodė kaip žmogus iš kitos planetos.

Kas buvo sunkiausia, kai rengėtės Thatcher vaidmeniui?

Jaučiau didelę atsakomybę ir būtinybę sužinoti kuo daugiau apie jos gyvenimo įvykius, suprasti juos ir nesuklysti. Turėjau visiškai pasinerti į jos asmenybę ir beveik perimi to mastymo būdą. Sunkiausia buvo išsiauduoti ją į aštuoniasdešimt šešerių metų. Dabar ji nefotografuoma, neduoda interviu, nebéra viešas asmuo ir iš esmės dabar apie ją nieko nežinome. Kai gavau vaidmenį, žinojau, kad pasirengimus bus dar vienas iššūkis. Buvo tiesiog neįtikėtina žingsnis po žingsnio jos mokyties, sužinoti vis daugiau tokų dalykų apie ją, apie kuriuos anksčiau neturėjau žalio supratimo.

Kas labiausiai nustebino?

Pavyzdžiu, kad ir tai, jog apsigyvenusi premjero rezidencijoje Dauningo gatvėje, ji niekad neturėjo virėjo. Neįsivaizduoju, kad aš, būdama Anglijos premjere, neturėčiau virėjo. Ji mėgo gaminti ir kažkaip sugebėdavo tam rasti laiko. Ji buvo neįtikėtinai ištverminga. Miegojo po keturias, penkias valandas per parą. Butas, kuriamo ji gyveno būdama premjere, palyginti su amerikiečių standartais, atrodo labai

mažas. Regis, ji niekada nesirgo, neatostogavo ir nebuvo labai pakanti sergantiems žmonėms. Iš jos niekad negalėjai suprasti, kad kažkas negera, ji nė karto nepripažino savo silpnumo ar prastos saviajautos. Rengdamasi vaidmeniui kalbėjau su viena pirmųjų moterų parlamentariu, kuri buvo išrinkta dar prieš Margaret Thatcher. Ji man sakė, kad kai vyru minioje siauru koridoriumi eidavo į parlamento salę, nebuvo dienos, kad jos užpakalio kas nors nepaliestų. Pamaniu, kad savo politinės karjeros pradžioje Margaret taip pat teko patirti kažką panašaus, bet ji niekada apie tai nekalbėjo.

Kaip atrodė Jūsų transformacija į Margaret Thatcher?

Filme rodome penkis jos gyvenimo dešimtmečius. Filmavome ne chronologiskai, tad ir aš šokinėjau tarp įvairių jos gyvenimo fragmentų ir keičiau amžių. Stengiausiu ne pamiršti, kokiamas jos gyvenimo etape esu, ir sekli istoriją, kurią paskoja filmas. Kasdien užsiimdamo kokia nors krize: karu Folklen-dalo salose, streikais, pagyvenusios moters trauma, mirus vyru. Buvo vienas, svarbiausias dalykas, kurio turėjau išmokti. Margaret mokėjo ilgai kalbėti vienu įkvėpimu. Pamenu, kad dar aktorių mokykloje stengiausiu susikauti su Christopheriu Marlowe dramomis ir tada supratau, kad geriausias būdas balsu neuzikertant perskaityti frazė yra pradžioje įkvėpti ir nesustoti iki pat frazės pabaigos. Tai nepaprastai sunku. Žiūrėdama senus Margaret interviu ir jos kalbas, mačiau, kad ji sugebėdavo vienu įkvėpimu pasakyti ilgą teiginį iki pat jo pabaigos. Nežinau, kas ją to išmokė, bet šis sugebėjimas leido jai dominuoti pokalbyje ir įtikinti savo idėjų teismu taip, kad žmonės net nesuvokė, jog ji dominuoja. Tai neįtikėtina.

O fizinė transformacija?

Visačiai nešiojau dirbtinius dantis, o kai jau vaidinau poną Margaret Thatcher vėlesniais jos gyvenimo etapais, dėvėjau specialią kaukę, ant kurios grumuotojas Markas Coulier kasdien piešdavo gyslelių ir raukšlelių voratinklį. Jis sukūrė kažką ypatingą – lengva kaukė judėjo kartu su veidu. Galu ramaia sąžine teig-

vo pasirengusi pakelti tiek nuodū, sklindančių iš kitų žmonių? Kas gali pakelti metus ar net dešimtmečius kritikos ir neapykantos ir likti ištikimas savo ištikinimams? Mane tai sužavėjo, nes žmogų kartais gali sulaužyti vieną žodžių. Dabar Margaret yra pagyvenusi poną, pasmerkta kitų globai. Man pasirodė įdomu pažvelgti į tokias asmenybės gyvenimą, pasiekti jos sielą, surasti, kur buvo jos žmogišumas ir ramybė.

Ar norėjote apginti Margaret Thatcher?

Negalvojau, kad turiu ją ginti. Nemanau, kad jai to reikėtų. Juk jos vietą istorijoje jau išskalta granite. Man atrodė, kad žmonėms gali būti įdomu, ką iš tikrujų sumoka tokia pozicija užimanti moteris, ką tai reiškia jos psichikai. Ar ji kada nors leido sau ko nors gailėtis? Ar jai iki šiol malonu prisiminti metą, kai buvo premjerė? Ką reiškia prarasti subebėjimą susikaupti ir koncentruotis, kai prieš tai sugerbėjai prisiminti absoliučiai viską? Ar galima staiga išsilaisvinti iš gyvenimo, kuris buvo tokis intensyvus, ir ar pabaigoje galima susitaikyti su jo neišvengiamu paprastumu? Mane tai domino labiausiai.

Gali pasirodyti, kad Margaret Thatcher turėjo daug ko gyvenime atsisakyti dėl savo politinės karjeros. Ar Jūsų darbas taip pat reikalauja pasiaukojimo?

Kiekvienam mūsų gyvenime tenka daug kompromisu. Viskas remiasi mūsų sprendimais ir pasirinkimu. Vėliau prisiminimai atrodo panašūs į DVD filmą – gali jį persuktis atgal, prisiminti, bet, deja, nieko nebegali pakeisti. Niekad nežinome ir nesužinosime, ar mūsų gyvenimo sprendimai buvo geri. Man pasisekė, nes visada pavykdo suderinti šeimos gyvenimą ir darbą. Kiekvienas filmas – tai mažiausiai keturi iš asmeninio gyvenimo išimti mėnesiai, bet paskui kitus keturis mėnesius galu skirti šeimai. Šia prasme kino pramonė yra planki, nes dirbame ne nuolat. Jei turri mažą vaiką, gali jį pasiimti su savimi į filmavimo aikštę ir būti su juo per filmavimo pertraukas. Nėra griežtų darbo valandų.

„Nenorū mirti plaudama arbatos puodelį“, – vienoje filmo scenoje sako Margaret Thatcher. Ar ji tikrai taip sakė?

Kaip tik šią filmo sceną sugalvojo scenaristė Abi Morgan. Man atrodo, kad ji išaugo iš teiginio: „Niekad nebūsiu tokia kaip mano mama!“, kurį taip mėgsta jaunos merginos. Tačiau po kurio laiko paaiškėja, kad jos yra lyg iš akies trauktos motinos. Jos paprasčiausiai nenori senti, visiškai atmetta tą mintį. Bet mes visi senstame, jei suaukiame tokios laimės.

PARENGÉ K. R.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

pagalbos kodeksas. Tai į dabartį projektuojama sickiomybė, įmanoma tik kine, bet reikalinga kaip vaisitas pavargusiai manipuliuojamai sielai.

Retai kine prisimenamas Havras tapo prancūzų režisieriaus Lucas Belvaux filmo „38 liudininkai“ („38 témoins“) veiksmo vieta. Jo premjera siemet prasidėjo Roterdamo festivalis. Tad palyginimas peršasi savaime. Kaurismäki Havras – jaukus, beveik kaimiškas, neegzistuojantis. Belvaux Havras – šaltas, nesvetingas, realus. Tik rutuliojasi tame iš piršto išlaūžta istorija. Giilią naktį miesto centre nužudoma jauna mergina. Policija susiduria su keistu reiškiniu – nė vienai iš aplinkinių namų gyventojų nieko nematė ir negirdėjo. Kodėl jie tyli? Ir kodėl prakalbės uosto darbuotojas Pjeras laikomas vos ne asmeninu priešu? O kai prokuroras pareiškia, kad už aukai nesuteiktą pagalbą nesiryš patraukti baudžiamojon atsakomybėn iš karto 38 asmenų, imu kažko nebesuprasti arba filme, ar-

ba Prancūzijos teisėtvarkoje. Gal būtent todėl jie ir tyli, kad liudininkas gali būti traktuojamas kaip pasyvus bendrininkas. Kitokių psychologinių motyvų, charakterio lūžių nėra, tad pabaigoje, kai vis dėlto tenka prisipažinti, Pjeras jie vis vien laiko išdaviku, jis net palieka mylinių žmonų. O gal Belvaux publicista – rūstus kaltinimas susvetimėjimo granuit?

Kad ir kaip būtų, žiūrovai šian dieną pasiilgę paprastos žmogiškos šilumos, todėl savo prizą jie skyre nepretertingam mokykliniams kandiečių režisierius Philippe'o Falardeau filmui „Ponas Lazaras“ („Mon-sieur Lazhar“), pasakojančiam apie naują mokytoją, emigrantą iš Alžyro, ateinančią į traumą patyrusią klasę po to, kai ankstesnė mokytoja pasikorė. Jo draugiški santykiai su mokiniais padės jiems atgauti pusbūvą, gal kažkiek užgydys ir paties Baširo Lazaro gyvenimo žaizdas. Žiūrovų prizą „Ponas Lazaras“ gavo ir Toronto kino festivalyje. Žiūrovai ne visuomet būna neteisūs. Šiandien jie nesirenka baisių pasakų apie būties beprasmybę.

Pasisekė

Aistės Kisarauskaitės projektas „Kieno miške kankorėžiai?“ VDA galerijoje „Argentum“

Jurgita Ludavičienė

Vis dėlto jau antras šimtmetis yra visai atvirkščiai. Nesieka gintarui, kategoriskai nesieka, žinoma, jei žvelgsime visas Lietuvos mastu ir, žinoma, per meninę prizmę. Nes per kitas prizmes žvelgiant atrodo, kad net labai sekasi: juk kaip tik gintaras, o ne kokia nors kita medžiaga, buvo pakelta į nacionalinės vertės statusą (prašom nepainioti su šiu dienų politikos aktualijomis, dabar kalbame apie trečiąjį XX a. dešimtmetį).

Juk iš gintaro, kuris buvo traktuojamas kaip vienintelė naudinga iškasena, kuria turtina Lietuvos žemelė, buvo gaminami ne tik karoliai (kurie tapo neatsiejama tautinio lietuvių kostiumo dalimi tik nepriklasomos Lietuvos laikais, o iki tol, kaip ir diktuoja logika, gintaras prie tautinio kostumo dėvėdavo tik pajūrio mergelės), bet ir rashalinės bei mahometoniški rožiniai, kuriuos Lietuvos valstybė eksportuodavo į arabų šalis. Gintaras, be to, greta nacionalinės vertės, tinkamos eksportui, statuso, pasipuošė ir tautos dvasios talpyklos įvaizdžiu. Jūratė ir Kastytis, manote? Pilis, deivės ašaros? O dar buvo ir Tautos Dvasia, įsikūnijusi kūdikio pavidalu, kurį liūliuodamos bangos supo, o priplaukusios gulgės verkė skysto gintaro ašaromis. „...pasirodydavo kartais juoda gulgė. Ji žinojo ir pažino kūdikį našlaitėlį, ir atnešdavo jam maisto, vargšui pavilgo – iš Jūros širdies stiprybės lašo, tirpinto gintaro..“. (S. Kymantaitė-Čiurlionienė, poema „Jūra“). Toks Juozas Kaškelis 1930-aisiais teigė, kad gintaras yra neatsiejamai su lietuvių susijęs, nesgi jis ir tautinių spalvų spektrą duoda. Taigi tiesiog tautiškumo kvintesenčija, todėl ir mergelės prie tautinio kostumo turėjo dėvėti gintaro karolius, o ne tiesiograudonus, kaip tos, nuo pajūrio toliau gyvenančios buvo įpratusios. Tačiau po nepriklasomybės baigësi plunksnakočių ir gintarinių rožinių eksportas, prasidėjo dailės kombinatų epocha, kur toną diktauto didysis brolis – Kaliningrado dailės kombinatas...

Ir dabar vėl – negali sakyti, kad nesiekė gintarui populiarumo prasme. Nes Kaliningrade jo buvo gausybė, ir galima buvo jį mali ir trupinti, lydity ir kaitinti iki violetinės spalvos, gabalus su inkliuizais mesti į atliekoms skirtas talpas ir užtvindytis visą Sovietų Sajungą gintariniais dirbiniais. Lietuvoje Klaipėdos „Dailės“ kombinatas su Palangos, Plungės ir Kretingos gintaro cechais gamino šliufotus karolius, kurie ir dabar tebebuoja turistams skirtų senamiesčio parduotuvų langus. Penktajame dešimtmetyje išpopuliarėjo gintarinės mozaikos su Gedimino pilimi ar rašytojų portretais, 6–7-ajame dešimtmetyje buvo pilna gintarinių segių: vorų ir vyšnių, kankorėzių, ragelių ir klumpių. Prerotipai priklausė Karaliaučiaus

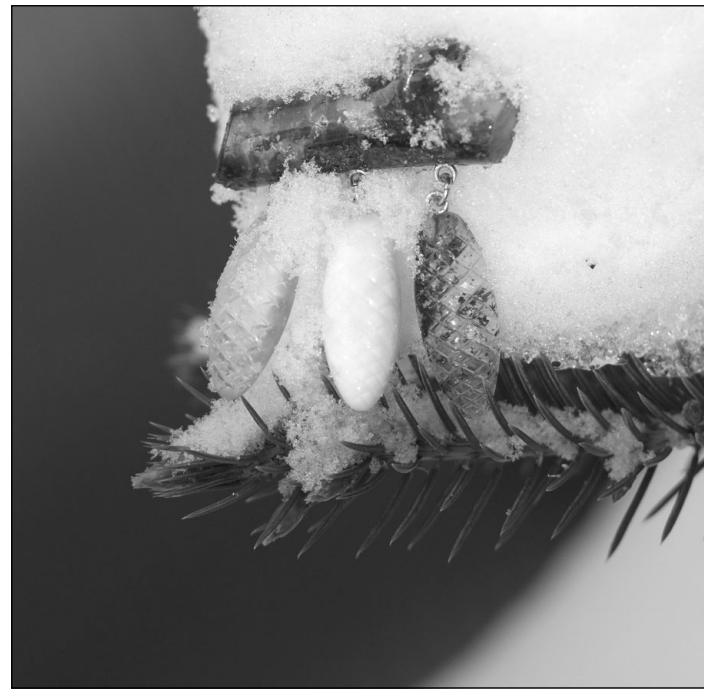
dirbtuvėms, jų vyšnaičių ir vabalų modelius perėmė Kaliningrado meistrai. O iš ten – lietuvių gamintojai. Šiek tiek modifikavę, žinoma. Nes Klaipėdos ir Vilniaus dailės kombinatai tas seges gamino, be abejo, ir tautiniai motyvais besiremdami. Ir kodėl gi ne – juk Mieželaitis tuo metu rašė: „...krauju pakrikštyto lietuvio / širdis kaip gintaras tyra“. Tačiau populiarumas, kaip žinia, slidus dalykas. Viena vertus, tie vorai, kankorėžiai ir vyšnaičių puikavosi ant kiekvienos *kramplenių* suknelės ir kiekvienoje papuošalų dėžutėje, kita vertus – jie greit tapo nebe gintariniai (tiesa sakant, tiek to „gintariškumo“ tuose lydytuose įvairaus geltonumo gabalėliuose ir tebuvo), o plastikiniai arba ir su inkliuizais – visiškai šiuolaičiokmis musėmis, iklimpusiomis epoksidinėje dervoje. Taigi iš papuošalo, apeliuojančio į estetiką (nes kintaip kam gi jis prie tos suknelės reikalingas), tegu ir masinės gamybos, jis tapo masiniu erzacu. Save patį diskredituojančiu objektu, nes tikriausiai niekas efektyviau nebūtų galėję sumenkinti ir apskritu nieku paversti gintaro mito, kaip tie visur esantys plastikiniai niekučiai ar apvalūs karoliai. Ir drauge su poezija „Lietuva – šalelė / maža gintarinė“ ar kraštu „kaip lašelis tyro gintaro“ štie įvairių atspalvių ir skaidrumo plastiko ar klijų gabaliukai tapo banalybės, masinės produkcijos, nublankusio tautiškumo, erzacinio dirbinio, sovietinio kičo ženklais.

Ir štai po šimto metų gintarui vėl pasisekė. Arenoje pasirodė didi kūrėja Aistė Kisarauskaitė – ir absur-

diški kankorėžiai su klumpaitėmis suspindo netgi ne vėl atgaudi, o niekad neturėtu grožiu. Negaliu nepasiremti pačios Aistės pasakojimu:

„Gimiau mažame miestelyje Lietuvos pajūryje, kur akmenų mažiau nei besimėtančių gintaro gabalų. Čia visuomet gali lengvai prisirinkti maišą šios nuostabios juvelyrinės žaliavos, gal todėl tiek čia, tiek apskritai mūsų šalyje gintaras yra ypač nuvertintas. Nesvarbu, kad kadaise tiek vargo žiniasklaida, bandydama ji paversti šalies simboliu, vadindama Lietuvos auksu, nesvarbu, kad tai buvo privalomata tautinio kostiūmo dalis, mūsų šalyje turbūt labiau vertinamos voveruškos, na gal todėl, kad jų surasti sunkiau.“

Mokiausi Vilniaus aukštajame dailės universitete, pas žymios juvelyrų dinastijos tradicijų tęsejā ir puoselėtojā Rolandą Rastauską. Vėliau didžiuočių itaką padarė garsusis sidabro meistras Hiroshi Sugimoto. Londone pamatyti neįtikėtinai jo „Seascapes“ papuošalai man tapo techninio atlikimo etalonu. Kitina ne mažiau svarbi mano kūrybai figūra – garsusis pigaus plastiko naudojimo juvelyrikoje pradininkas Andy Warholas, kurio „Coca-cola“ skardinės tapo visų save gerbiančių damų svajone. Būtent jo dirbinių įkvėpta ir grįžau prie pigaus sovietinio plastiko papuošalų, juos pažmauži susipirkau iš bobučių Kalvarijų turguje. Idėja nešiojau ilgai, kol vieną dieną grįžusiu aplankytis tėvų ir vaikščiodama pajūriu supratau – štai toji pigi, lengva ir nuostabaus grožio medžiaga, besimėtantį po kojomis. Tada, žiūrinėdama vaikys-

Aistė Kisarauskaitė. „Kankorėžiai“. 2011 m.

tės filmus, prisiminiau kadaise taip mylėtą multifilmą „Kieno miške kankorėžiai?“. Žinoma! Gintaro Lietuvoje – kaip miške kankorėžių! Taip ir atsirado šios serijos konцепcija. Igvydinti padėjo Laima Kėriėnė ir Vaida Druskytė, labai dėkiniai joms už idėjas ir kruopštumą“, – teigia Aistė Kisarauskaitė, o mes pritardami linkčiojame galvomis.

Plastikiniai aplaužti rageliai su prie jų prikabintomis trimis klumpaitėmis (nežinomam trikojui lietuviui?), kankorėžiukai prie šakos, labiau panašios į briedžio ragus, skroblo lapai su gilėmis (sic!). Viskas nebe pigaus plastiko, o skaidrus ar matinio gintaro. Sukūrusi plastikinio šabloniško sovietinio kičinio objekto kopiją, Aistė parodoksaliai kopiją padaro vertingesnę už originalą. O ir kas šiuo konkretiu atveju yra originalas? Čia originalo nėra, yra geriausiu atveju prototipas. Šių buvusių lydyto gintaro dirbinių, kurtų dailės kombinatuose, o vėliau – meistrelų kopijuotojų (kombinuotojų) negrabiai perkeltų į plastmasę, replikos yra materialūs simuliakrai. Kopijų kopijos, tarpus kūnų. Kaip vadinti tokiai invertacija, kai kopija yra kilnesnė, vertesnė už prototipą ir menine, ir materialine prasme? Sėkmė tikriausiai. Nes pasiekė ir tiems sukilnintiemis (o atrodė, kad nieko nevertiems) prototipams, ir humoru jausmo nestokojantiems žiūrovams. Tačiau kas šiuo atveju yra autorius, kam priklauso jei ne pergalės palėmė, tai bent jau gintarinis kankorėžius? Simbolinio kapitalo autoryste neabejotinai gali didžiuoti anu laikų gamintojai ir žiūrovai, nuosirdžiai gérėjosi gintariniais vorais ir vyšniomis. Persikelkime į 1959 m. „Literatūrą ir meną“: „Poliuotojų rankose nusvidinti karolių, uogytės, lapeliai atrodo kaip šviesos ar ugnies lašeliai. „Ada, tu tiktai pažvelk, – rodo Vanagaitė porą klevo lapelių greta dirbančiai Razmaiui. – Negalima atsigérēti.“ – „Gražiai pasipuoš, kuri nusipirkis ar gaus dovanų“, – sutinka su drauge

Aistė Kisarauskaitė. „Voras“. 2011 m.

dinti gintarinių apyrankei, karoliams, mozaikai. Segei nusvidintas uogytės J. Mažonaitė vadina sidabro ar auksu, rasos lašeliais, o G. Vitkevičiūtė – Jūratės ašarom. „O Aistė Kisarauskaitė gali kikenti už galerijos „Argentum“ kampo drauge su Marceliu Duchamp'u ir kitais ready made autoriais, nesivarginės kurti darbų savo rankomis. Nes kankorėžiai miške – visų, sako Aistė ir Warholas. „Nes gintarinis mūsų marių žvilgsnis / ir gintarinis mūsų pulso tvinksnis“, – atkakliai tvirtina Eduardas Mieželaitis. O Aistė kikenai toliau ir laukia pagyrimo iš didžiojo juvelyro Rolando Rastausko.

Paroda veikia nuo vasario 21 d. iki kovo 11 d. VDA juvelyrės galerija „Argentum“ (Latako g. 2, Vilnius) Dirba pirmadienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–17 val.

Atvirukinė entropija ir perteklius

Algimanto Miškinio dovanoto mažosios lituanistinės ikonografijos rinkinio, senųjų kalendorių kolekcijos paroda
Lietuvos nacionaliniame muziejuje

Vidas Poškus

Atvirukai – jų daug, labai daug (sukaupta 23 tūkstančiai egzempliorių) ir jie seni (statistinis vienetas – šimto metų senumo), be to, visi susiję su Lietuva. Visa tai neabejotinai vertinga. Savaime aišku, kad net labai.

Ekspozicijoje atvirukai pateikti tvarkingai – sugrupuoti stačiakampiais. Kaip prieš kautynes išsirinkavę romėnų legionierai. Arba entomologo kolekcionieriaus sugaudyti drugeliai. Arba kaip geometrinio abstrakcionizmo kompozicijos – standartizuoti stačiakampiai, iš kurų sudėlioti kiti stačiakampiai. Ilgai pastovėjus, kad ir prie vieno stendo, galva pradeda suktis nuo informacijos pertekliaus ir netikėtų pasakojimo vingių: žvelgdamas į įvairiausiomis madomis uodegas pakeliusi vyčių žirgus (Lietuvos Respublikos herbo tvirtinimo kolizijoms skirti atvirukai), pamatai Didžiojo (Pirmojo pasaulinio) karo metu lietuvių ūkininkus skriaujančius vokiečius (JAV lietuvių, raginus rinkti aukas nuskurdintiems tautičiams, produkcija), tuomet akys sustoja prie tarpukario laikais dvasinį, politinį ir kitokį svorį turėjusių dvasininkų ir taip toliau.

Visa tai kuria komunikacinės entropijos ir (ar) pertekliaus įspūdį. Jau vien todėl ir regisi, kad apie atvirukų kolekciją kalbėti J. Fiske's komunikacijos teorijos terminais (arba frazeologizmais) ne tik galiama, bet būtina. Juolab atvirukas – pašto lapelis atviram laiškui su vaizdeliu – yra ne kas kita, kaip žmonių bendravimo priemonė.

Istoriniu požiūriu, komunikacinė atviruko reikšmė dvejopa. Viena vertus, ne taip jau seniai pasitelkus įvairaus pobūdžio vaizdelius su įrašais kitoje pusėje būdavo bendraujama (būtina pabrėžti) per atstumą. Atvirukai astojo šiandieninė telefona, internetą ir visas kitas atstumą įveikiančias priemones. Dėl savo priverstinio glauustum (i kelių kvadratinį centimetru plotelį nesurasyti ilgiausiu romanu) jie yra artimesni dabartinėms komunikacijoms nei archajiškesni, laiko netausojuantys laiškai. Antra vertus, atlikę savo pirminę, tiesioginę funkciją – palaikę nuoširdžius, būtinus, priverstinius ir (ar) kitokius santykius tarp amžininkų, po trumpos istorijos suteiktos pauzės (laiko tarpo, kai atvirukai vertinti tik nešrankią meno gerbėjų arba asmeninių, gimininių istorijų metraštiniukų) jie prabilo vėlesniams kartoms.

Atvirukai vertingi dėl to, kad jie atstovauja konkrečiai istorijos epochai, aplėbliančiai beveik visą šimtmetį – maždaug nuo *fin de siècle* iki Antrojo pasaulinio karo. Iki tol juos astojo minėtieji paprasti laiškai, vėliau – telefoninis pokalbis, SMS žinutė arba elektroninis laiškas su prisegta nuotrauka (bei visos kitos

įvairiausios pakraipos socialinių interneto tinklų teikiamos paslaugos).

Su naujausiomis medijomis atvirukus sieja tai, kad jie, operuodami masinio vartojimo vaizdais (miestai ir konkretūs architektūrinių objektų, politiniai įvykiai ir asmenybės, politikos ir ypač kino žvaigždės) bendravimą per atstumą (tai yra paštu) pavertė viešu daiktu, savo išskirtinėmis savybėmis. Žinios perduvimo procese svarbiu grandinės dalyviu tampa bent jau paštininkas, kuriam tai, kas parašyta nugarinėje pusėje, nėra paslapčis, tačiau jis dėl laiko trūkumo geriausiu atveju užmeta skubrū žvilgsnį į atspaustą nuotraukinį vaizdą. Adresato atveju taip pat – perskaicius fonetinė logika pagrįsta tekstą, atvirukas ikljuojamas į albumą, įdedamas į stalčių arba dėžutę, priklijuojamas prie sienos. Atvirukas, kaip nuotraukos tēsinys (fotografiuotini paštoto lapeliai kiekybine prasme sudarė neabejotiną daugumą), pasak M. McLuhan, leido žmonėms išmokti daryti vizualius pranešimus be sintaksės („panašiai telegrafo žinutėse rašytinė kalbos forma susitraukė iki antraščių“). Dėl savo masiškumo atvirukai nuo pat atsiradimo pradžios naudoti įvairiausią (sakykime – ir gerų, ir blogų) jėgų, todėl nekalbėti apie juos kaip apie propagandinį įrankį reiškia nepasakyti nieko.

Pasakymas „senieji lietuviški atvirukai“ yra gana reliatyvus, nes net pirmosios Nepriklausomybės laikotarpio tautinė filokartinė pramonė, regis, nebuvo pasiekusi tokį mastą (o ir kokybę), kokie buvo išplėtoti paskutiniaiems Rusijos imperijos ir kaizerinės Vokietijos gyvavimo dešimtmeciais. Dvidešimto amžiaus pradžia šio regiono atvirukų leidyboje laikytina tikruoju „auksuo amžiumi“. Aptariamu metu pasirodė daugybė įvairiausiu Lietuvos regionų, miestų ir miestelių filokartinių atvaizdų. Vilnius, žinoma, šioje epopoje sudaro estetiniu bei teminiu požiūriu atskirą žemyną. Ypač daug atvirukų pasirodė Pirmojo pasaulinio karo metais – tam, kad į Rytus žygiuojantys vokiečių kariai galėtų informuoti savo išsiilgusius namiškius (personalinis ir propagandinis šių atvirukų pobūdis akivaizdus).

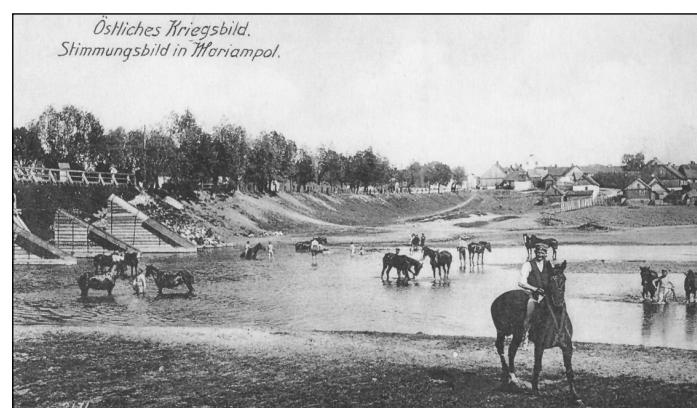
Grynaus lietuviškų atvirukų – tuos, kuriuos leido viena ar kita lietuvių bendruomenė, – galima išskirti į dvi dalis. Vieną, labai reikšmingą, sudarytų Jungtinėse Valstijose leista filokartija. Daugelio šių atvirukų tikslias – aiškiai propagandinis: pristatytu pavergtu arba (vėliau) besivaduojantį kraštą įvairiausiais rakursais (politinių realiųjų bei aspiracijų aspektu, per architektūrą, dailės paminklus, gamtą ir geografią). Kitą lietuviškės filokartijos dalį sudarytų jau laisvoje Lietuvos leisti atvirukai. Jų tematika įvairių – politikos, visuomenės, kultūros veikėjai, dvasininkų portretų ga-

A.J. Dulbio atvirukas. 1914 m. Niujorkas

Atvirukas „Dauguvos pozicijos“. 1919–1920 m.

Marijampolės atvirukas. 1915–1918 m.

manieringos linijos) ir simbolinė (kartais labai rafinuota, kartais iki juoko naivia) leksika pasakojuantis apie tai, kas dedasi ten, už Atlanto. Žmonių kaukolėmis pražystančios kanapės, rankas bejėgiskai tiesianti Lietuva („Amerikos lietuviai, gelbėkit!“) juodų „Karės“ debesu fone, į „Apšvietos“ ir „Vienvės-galybės“ lozangais apkabinėtą Saulė einanti Tėvynės personifikacija liudija, kad M.K. Čiurlionis (bent jau K. Šimonis) turėjo ne vieną savęs vertą amžininką, tačiau šiu laimė ar nelaimė ta, kad jie apsiribojo atvirukiniai formatais...

Svarbus niuansas atvirukų kolekcijoje turėtų būti pirmieji, tikrieji atvirukų savininkai – siuntėjai ir gavėjai. Jų asmenybės, trumpos biografijos irgi atskleistų ne vieną sociokultūrinę ir kitokią anuometinės Lietuvos detalę, suteiktų daugiau peno pamastymams įvairiais rakursais. Deja, atvirukų „reversu“ parodoje matyti neįmanoma, legendų perskaityti negalima ir tai reikiėtų laikyti didžiausiu eksponacijos trūkumu.

Didžiausia atvirukų reikšmė yra ikonografinė – jie atskleidžia jau pražuvusios, nebeegzistuojančios Lietuvos vaizdus. Būdami tiražuojami, atvirukai išliko iki mūsų dienų ir pavieniu savo išleidimo metu galbūt neturėjo ypač aukštostas finansinės vertės, tačiau jų gausa garantavo jų išlikimą. Per laiką kiekybė ne tik pažeitino, bet ir virtė kokybę.

Toki pasakymą iliustruotų paties atvirukų kolekcionieriaus pavyzdys. Jis įtikinamai parodo, kad daiktų rinkimas vien dėl jų pačių yra tuščias laiko švaistymas ir savo ego demonstravimas. Perfrazuojant S. Sontag galima teigti, kad Algimantas Miškinis savo surinktais atvirukais nori pasakyti: pažvelkite, kiek gražaus, įdomaus esama Lietuvoje. Kaip teigia pats rinkėjas, atvirukų kolekciją imta rinkti kaip dažlis ikonografinių šaltinių jo rašomai Lietuvos urbanistikos istorijai. Filokartiniai objektaudarai sudaro ypač vertingą iliustracinių 26 profesoriaus monografijų ir knygų, 1200 straipsnių dalį. Kolekcijos tarnavimas mokslo tikslams – aukščiausia akademinio altruirizmo apraiška. Ypač dar ir dėl to, jog vėliau tas rinkinys nukeliauja ne užmarštin, o į vieną svarbiausią nacionalinių muziejinių saugyklių. Lietuvos urbanistikos istorija gal dar ir nepasirodė (pasak paties A. Miškinio, tai lėmė ir specifiniai valstybės požiūrio į mokslių darbų finansavimą prioritetai), tačiau pagrindai išsamiai vaizdinių duomenų bazei ne tik miestų, miestelių, bet ir visai Lietuvos istorijai (ne tik kultūros) jau padėti.

Paroda veikia iki kovo 30 d. Lietuvos nacionalinis muziejus (Arsenalo g. 1, Vilnius) Dirba trečiadienį–sekmadienį 10–17 val.

Daug įžangų ir jokios pabaigos

ATKELTA IŠ 1 PSL.

sis“, – Rožanskaitės ir kitų jos kurso draugų (Vincas Kisarauskas, Romualdas Kuncas) ausyse skambėjo nuolat kalami dėstytojo Antano Gudaičio žodžiai. Nepasakysi, kad menininkė nusižengė šiemis žodžiams, pripažįstant faktą, kad spalvinius santykius suvokti galima įvairiai. Tačiau jų dar nuo studijų laikų kažkas vedė tolyn nuo ne tik socrealistinio stiliaus, bet ir nuo modernizmo išaukštinto „reikšmingų formų“ darymo.

Rožanskaitė kartu su Pieku sukurė tarsi atskirą salą, kurioje tapyba sintetino patirtis ne tik iš dažnai sau pakankamu laikomo asmeninių išgyvenimų gniutulo, bet iš racionalumų ir logikų žyminių nišų, tokų kaip medicina, mokslas, kosmosas, besikeičiančios ir kūnų pakeičiančios technologijos. Kūriniuose dažnai aptinkama ne meno nišai priklausanti medžiaga – brēžiniai, diagramos, schemos. Šalia to – fotorealistinis stilis, fotografiniai vaizdo konstravimo principai. Jie sukuria sąlygas ir fotografijos tyrinėtojams įžengti į šiaip jau tapybai priklusančią teritoriją (Agnès Narušytės tekstas). Iki Algimanto Švėgždos pasirodymo šiam stiliumi kelią pramynė būtent Rožanskaitė su Pieku; iki tol Lietuvoje nebuvu fotorealistmo apraiškų. Galbūt kaip tik dėl to šie autoriai kartais susilaikdavo kritikos dėl ne iki galio įvykdysti šiam stiliumi „keliamų reikalavimų“. I Rožanskaitės kūrybą šiandien geriau-

sia žiūrėti nematuojant, kiek ji atitinka stilių. Be abejo, neatitinka, ir kažin ar turi atitikt, kai to niekur negalėjo pasimokyti ir dorai pasižiūrėti. Lietuviškos tapybos tradicijos „daržinėje“, kaip juokavo menotyrininkas Viktoras Liutkus, apskritai racionalus tapybos pradas visuomet buvo svetimkūnis. Neįleido šaknų čia nei suprematizmas, nei konstrukcionalizmas, nei popartas, nei fotorealizmas... Galima sudaryti įsivaizduojamą proporciją, kokie veiksniai ir kiek lėmė Rožanskaitės kitoniskumą jos gyvenimo metais. Galima raudoti dėl tris kartus negautos nacionalinės premijos. Tačiau šiandien, kai į jokias apibrėžtis netelpančios menininkės, žengusių kartu su permainomis mene, jau nebéra tarp gyvujų, norisi liautis krapštyti tuos nubroždinimus ir tiesiog žiūrėti, ką kalba jos darbai.

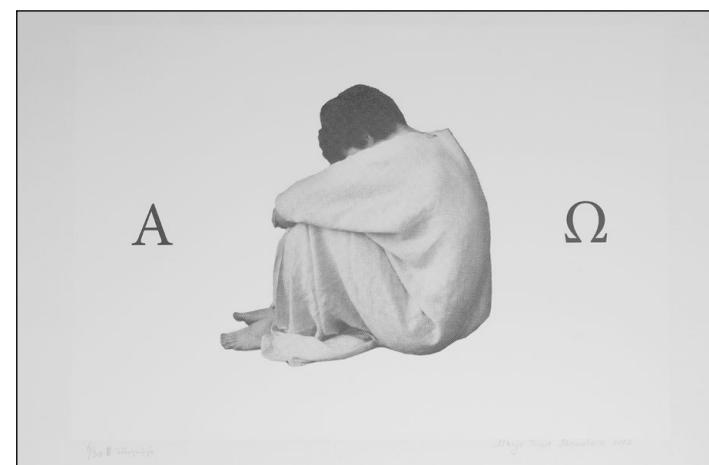

Marija Teresė Rožanskaitė. „Marija Magdalietė“. 1975 m.

Ipratimas kalbėti apie Rožanskaitę, kaip Lietuvoje nuosekliai neplėtoto stiliaus atstovę, labai susiduria jos kūrybos interpretacijos žvilgsni, nes užstoja esmę. Esmė vis dėlto čia yra kūrinių turinys, sukrautas iš skaudžios buvusios treminės, menininkės žmonos motinos ir filosofės nelengvo gyvenimo patirčiu. Rožanskaitės kūryba yra altris ir egzistencialistinė, apkabinanti savo nelaimes ir vargus, perkelianti visa tai į universalizuotą matmenį, pildyta tylaus susitaikymo su kančią ir pasiaukojimo alegorijomis. Kisarauskės kūryboje gyvenimo sulaužytas žmogus nepasiduoda ir kovoja, o Rožanskaitės žmogus prisijauna kančią kaip savo gyvenimo dalį. Tai atliepia jos pačios nuostata: „Man susteiktoks skriaudos mano gyvenime materializuojasi ir tampa labai man artimomis būtybėmis. Aš jas gerai pažįstu, nes jos manęs nepalieka?“ („Marija Teresė Rožanskaitė: vaizdai ir tekstai“, Dienoraščiai, p. 51).

Ne veltui menininkės idealas buvo Motina Teresė, kuriai yra dedikavusi šią dvaisinę nuostatą išreiškiantį kūrinių – „Motinos Teresės saris“.

Kaip galima pasakyti be jokių paštangų – tai, kad Rožanskaitės darbai yra arčiau šiuolaikinio konceptualaus meno negu modernizmo. Jie kalba šiuolaikine kalba ir pasiduoda šiuolaikiniams kūrinių analizės ir kritikos metodams. Pasiduotų ir aniemis, seniesiems, tačiau naudojantis senais įrankiais (kad ir

Marija Teresė Rožanskaitė. Be pavadinimo (iš „Vilniaus albumo“). 2007 m.

G. JUCEVIČIAUS NUOTR.

tas pats stiliaus aspektas) nepavykštūti išgauti tiek idomaus ir imagnetinio turinio. Deleuze'o kūnai be organų ir asambliažai, medijų teoretko Marshallo McLuhano objekta – kūnų tėsiniai, Julios Kristevos objekt-koncepcias, Rožanskaitė ir atminties diskursas, ikonologiniai tyrimai, Rožanskaitės kūrybos studijos medicinos ir mokslo pažangos istorijos kontekste, galų gale – dar iki galo neužčiuoptas biblinis aspektas, o sarašą dar būtų galima tapti... Apie kiekvieną šiu temų galima parašyti po savarankišką studiją, įžangos keilioms jų jau mėgintos formuluočiai šiame albumė-žodyne.

Kai kurie kūrinių pirmą kartą parodytų būtent šiame kataloge ir niekad netyrinėti. Lieka tik džiaugtis, kad menininkė prieš mirčių neigyt-

vendino sumanyto žiauraus meninio akto – masinio erdvinių kūrinių sudėginimo. „Gražiai degtų. Sudegus kai kas liktų ir būtų daug pelenų, kurie ir būtų kūrybos liudytojai. Juk pasakyta, iš pelenų atsiradai, peleinais pavirsi. O pelenus suberti į dėžę ir eksponuoti. Tai ir vietos mažiau užims, ir prasmė didesnė. <...> Manau, kad labai gerai sugalvojau, ir vaikams nebus bėdos, nes tokius darbus nėra kur laikyti, ir pirkti jų niekas nepirkis“ („Marija Teresė Rožanskaitė: vaizdai ir tekstai“, Dienoraščiai, p. 51). Kūrinių liko gyvi, o knygai su daug įžangų būtinai reikia pabaigos.

Marija Teresė Rožanskaitė: vaizdai ir tekstai. Sud. Laima Kreivytė, Vilnius, AICA, 2011, 224 p.

Scena iš spektaklio

D. MATVEJEVO NUOTR.

Dzeržinskis sugeba dar ir juoktis. Simono Storpirščio kuriamas savo išskirtinės angelo velnio veidu ir paukščio balsu personažas – tarsi Dzeržinskio dešinė ranka, esanti visuomet šalia, ir papildomos akys, nuolatos viskai stebinčios. Šis angelas velnio veidu ir administruoja apgruviusių gelžbetoninę skaityklą. Ar Pilsudskiui su Dzeržinskiu bus atleista? Vargu – per mažai atgailavo, per daug susitapatinio su savo idėjomis.

Bet vis dėlto jie atgailavo. Net su ašaromis. Tik turbūt per vėlai. Ir šiaip, Dievas, matyt, yra didis pacifistas ir tiesiog negirdi karo dievai save laikančių veikėjų dejanijų. Net jeigu jieims ir pavyksta atgauti išimtas širdis ir pamestą sažinę. Būtent tuo metu, kai scenoje pasirodo Pilsudskio motina (aktorė Janina Matekonytė), Dzeržinskio žmona (Dovilė Šilkai-

tytė), spektaklis tampa emociskai paveiksnis, jautresnis bei įtaigėnis negu iki tol dominavę dviejų valdžios vyru ginčai. Jis tarsi „išlipa“ iš militaristinės smėlio dėžės, o bėširdžiai besieliai žaisliniai kareiveliai prisimena, kad ir jie, nors labai gilių, vis dėlto yra žmonės. Bent jau buvo. O dabar abu kaip vienas, patys to nejausdami, yra susitapatinę, vaikšto sinchroniškai, „pametę“ individualumą. Tik du vienodi kareiveliai iš visos jų cilič žaislų parduojuvės lentynoje.

Spektakliui pasibaigus ir uždangai nusileidus aktoriai gavo daug gėlių – lygiai kaip tie anū laikų kareiveliai parade, rodytame videoprojekcijoje per pertrauką. Gėlės iš meilės, palankumo, susižavėjimo ar iš būtinybės, pareigos, pagal užsakymą?

Žaidžiame istoriją?

Arvydo Juozaičio pjesė „Širdis Vilniuje“ Jaunimo teatre

Aurimas Minsevičius

Naujai parašyta pjesė apie Lietuvai ne itin draugiškas istorines asmenybes – Józefą Piłsudskį ir Feliksą Dzeržinskį – bei pati idėja juos suvesti diskusijai viename spektaklyje nuteikia ironiškam, sarkastiškam požiūriui, gal netgi parodijos tikimybei. Tačiau pjesės autorius Arvydas Juozaitis bei režisieriai Jonas Vaitkus ir Albertas Vidžiūnas nusprenždžia rimtu veidu sklidaiti atitinkamus istorijos puslapius bei dar kartą priminti lietuviams jų tauatos praeities skaudulius. Dar prieš spektaklį mėgina sukurti atitinkamą atmosferą, kai į teatrą atei- nantius žiūrovus pasitinka uniformuotas pareigūnas su aviganiu, o foje bei salėje juos įtaraias živilgniai skrodžia dar du uniformuotieji. Pastarieji nuožmiai išsiveda porą tai aiškiai nujaučiančiu teatro damų. Galbūt reikėjo tiesiog imti ir išsivesti keletą to visai nesitinkančių atsitinktinių žiūrovų, jeigu jau norima sukurti atitinkamą atmosferą ar bent išpūdį?

Spektaklio epicentras – Józefo Piłsudskio (Gediminas Storpirščis)

ir Felikso Dzeržinskio (Aleksas Kazanavičius), auliniai batais minančiu Vilniaus grindinį, dialogas. Susitiko tuomet, kai Vilniuje laidojama Piłsudskio širdis, vadinas, kai chronologiskai abu jau mirę. Susitiko kažkur aukščiau – ar žemiau – vis dėlto išsiaiškinti, kas ir kaip. Du beširdžiai – vieno širdis kaip tik laidojama, o kito širdį sažinė kažin kada išspjovę. Lyg du vaikai, žaidžiantys smėlio dėžę ir staiga susiginčiję, kurio statoma (ar trypiama) smėlio pilis gražesnė. O smėlio pilis – tai Vilnius, jų rankose nepatvarus, manipuliujamas, statomas ir vėl griaunamas. Ne veltui ir Vilnius makedas čia tik žaislinis, juo šedu veikėjai gérissi lyg vaikai nauju žaislu. Net šautuvai beveik vaikiški – pykšt pokšt, ir tiek. Ir pliekia jais Piłsudskis su Dzeržinskiu kaip maži vai- kai – kur papuola ir kol užtenka šovinių. Reikėjo ar nereikėjo šauti – vaikai juk negalvoja. Arba iššauna, o tik tada pagalvoja, kaip spektaklio pabaigoje ir nutinka šiemis dviem senstelėjusiems vaikams. Beje, inteligenčių Balio Sruogos (Nerijus Gadliauskas) ir Czesłavo Miłoszo (Saulius Sipaitis) į savo žaidimų

aikštelię neįsileidžia – anic ir šautuvų neturi, ir pilis ne tokias stato. Scenografinioje dominuoja gelžbetoninė konstrukcija – Pilsudskio ir Dzeržinskio dvikovos vieta turėjusi tapti žaidimų aikšteli, jų sunkiai batais mindoma griuvėsių salėlė Rytų Europoje (scenografė ir kostiumų dailininkė – Giedrė Brzytė). Betoniniai blokai, apgruviu- sios gelžbetonio kolonus, styrantys metalo armatūros strypai primena kitą, šiuolaikinį statomą ir griauna- mą Vilnių – nacionalinio stadiono kontūrus ar tiesiog griaūčius. Bet čia – jau kito vaikų vaikų žaidimų aikšteli.

Gediminas Storpirščis ir Aleksas Kazanavičius sukūrė du skirtingus, bet panašiai tikslų siekiančius diktatorių portretus. Storpirščio Piłsudskis – rūstus, vienareikšmiškai griežtas, vengiantis emocijų, jo veide sostingus bejausmė vado išraiška. Viena vienintelė emocija ir jausmas – diktuoti sąlygas. Kazanavičiaus Dzeržinskis – įvairiapusis kesnis: sarkastiškas, kartais netgi kiek ironiškas žmogus-gvatač, trokstantis valdžios. Kai kitiems skauda, Piłsudskis tiesiog stebi šaltu veidu,

Gerų ketinimų filmai

Ispūdžiai iš tarptautinio Berlyno kino festivalio

Živilė Pipintė

Šiemet Berlinalė man prasidėjo Angelinos Jolie debiutu „Krauso ir medaus žemėje“ („In the Land of Blood and Honey“). Režisierė debutantė rodo 1992-uosius buvusių Jugoslavijoje. Filmas prasideda, kai dailininkė Aila išsirengia į kavinę susitikti su jaunu policininku. Ten įsimylėjelius užklumpa karo pradžia. Netrukus į namą, kuriamė gyvena Aila su seserimi, išsiveržia ginkluoti serbai. Jie susodina dalijamę gyvenančių moterų musulmonių į autobusus ir išeža. Apleistoje gamykloje moterys pirmiausia išprievertaujamos. Serbams vadovauja Ailos mylimasis. Jis bando visais būdais apsaugoti savo merginą nuo prievarčio. Serbas – geras vyrukas, tik jo tėvas – generolas, fanatiškai nekenčiantis musulmonų. Antrojo pašaulinio karo metais nužudžiusi jo šeimą. Tėvas valdingas, sūnus jam nedrižta priešintis beveik iki pat dvių valandų su trupučiu trukmės filmo pabaigos.

Neabejoju, kad Jolie ketinimai buvo šviesūs ir kilnūs. Ji net filmą sukūrė serbų kalba. Bet „Krauso ir medaus žemėje“ – dar vienas įrodymas, kad geram filmui neužtenka geros širdies ir kilnų ketinimų. Deja, tai neapsaugo nuo kvailumo ir kičo. „Krauso ir medaus žemėje“ vieno ir kito aiškiai per daug. Jolie išjautusi piešia Balkanų Romeo ir Džuljetos istoriją meilės romanų stiliumi, nuolat pertraukdama ją atviros prievarčio vaizdais ir tévo generolo sentenciomis. Blogi serbai moteris prievertauja, muša ir žeminių – Ailos sesers vaiką išmes pro daugiaučio langą. Filmo laikas ap-

ima kelerius metus, Aila pabėga, vėl sugaunama, pakeliui Jolie (kuri yra ir filmo scenarijus autorė) dar pradeda pasakoti kitų personažų istorijas, bet jų nebaigia. Aila tampa serbo kaline, meilužė ir dar piešia jo portretus. Jos kambarys serbų štabu paverstuose rūmuose – buduaro ir menininkės studijos mišinys, o visa istorija pamažu pradeda priminti markizo de Sade'o herojės Žiustinos nuotykius, atkurtus prastų sovietinių filmų apie karą stiliumi. Nesistebiu, kad tokie filmai kaip „Krauso ir medaus žemėje“ kuriami. Keista, kad jie patenka į vieno svarbiausiu kino festivalių programą.

Nesu tokia naivi, kad nesuprasčiau: Angelinos Jolie filmas visada bus žiniasklaidos įvykis. Jei tokio pat lygio filmą sukurtų nekam nežinoma režisierė, manau, jo šansai patekti į festivalį būtų lygūs nuliui. Tai tampa užburstu ratu: žiniasklaidai reikia įvykio, festivaliui reikia žvaigždės, todėl valandą prieš „Krauso ir medaus žemėje“ seansą prie kino salės durų jau būriuoja minia. Paklūstame dirbtinai suraktam įvykui, juolab galima pasiteisinti, kad filmo tema – aktuali, jis kalba apie dešimties tūkstančių tūkru, neišgalvotų moterų tragediją.

Pastebėjau, kad vertinant filmus net festivalio leidiniuose vis labiau ima dominuoti jų temos. Kaip pažiūrė Berlinalės direktorius Dietrichis Kosslickas, šiemet festivalis – tarsi seismografas, fiksujantis jau prasidėjusias permainas, kurių dar nesugebame suvokti. Berlinalės programoje daug filmų, kurie agituoja, auklėja, šviečia. Didžiulio dėmesio, ypač Panoramos programos, kaip, beje, visada, sulaukė įvairios subkultūros – senos, naujos, bet pir-

„Iškaitė“

miausia queer. Deja, dažnai už tai sumokame filmų kokybę.

Angelina Jolie – ne vienintelė aktorė, kuriai parūpė režisierius amatas. Billy Bobo Thorntono filmas „Džeinės Mensfeld automobilis“ („Jayne Mansfield's Car“) parodė, kad filmų receptai sutienodėjo. Thorntonas pasirinko Amerikos neprilausomų išstobulintą žanrą – filmus apie amerikiečių šeimą, perkélé veiksmą į madingą 7-ąjį dešimtmetyjį, JAV Pietus, kad būtų smagiau, dar pridėjo amerikiečių ir anglų kultūrų susidūrimą. Siužetas nesudėtingas – valdingas tėvas, Antrojo pašaulinio karo veteranas (Robert Duvall), sužino, kad Anglijos mirejo buvusi žmona. Su palaikais iš ten atvyksta jos antras vyras (John Hurt) ir du jo vaikai iš pirmos santuokos. Jie susipažista su giminaičiais – trimis pamotės sūnumis ir dukra bei jų vaikais. Kaip ir dera paňašiems filmams, vienas sūnus yra hipis, kitas – nevykėlis, trečias – mašinų kolekcionierius, gražuolė duktara ištékėjusi už priekvašio sporto fanatico. Komiškas scenas keičiasi patriotiškos – filmo pabaigoje an-

kas susirengia kariauti, juk vyksta Vietnamo karas. Patriotinė idėja galiausiai suvienija labai skirtingus šeimos narius.

Thorntonas negaili išpūdingų spalvų ir detalių visiems personažams, ypač savajam – mašinų kolekcionieriui, tačiau viskas jau matyta ne vien kartą. Nauja nebent simboliška scena, davus filmui pavadinimą, kai šeimininkas veža svečius parodysti atrakciono – automobilio, kuriamo užsimušė kino žvaigždė Jayne Mansfield. Sudaužytas automobilis stovi ant pakylos, Jame voliojasi nukirsta guminė blondinės galva. Visas tas reginys amerikiečiams sukelia pagarbą ir susižavėjimą, anglams atrodo kvalas. Pasak režisieriaus, tai Amerikos, kurioje romantika neatskiriamā nuo kičo, metafora. Thorntono filmas, žinoma, fiksuoja, kas dabar madinga kiene, bet į konkursą, manau, pateko dar ir todėl, kad žymi pirmuosius rusų kapitalo žingsnius į JAV kiną.

Kitokias permainas užfiksavo madingo režisieriaus iš Filipinų Brillante's Mendozos filmas „Iškaitė“ („Captive“). Režisierius atkuria

placiai žiniasklaidoje nuskambėjusią istoriją, kai iš Filipinų kurorto naktį musulmonų teroristai pagrobė 20 žmonių. Tarp jų buvo ir prancūzė humanitarinės misijos darbuotoja. Filme ją suvaidino Isabelle Huppert. Mendoza nekuria tradicinio filmo apie iškaitus, kai išryškinamos atskirų žmonių dramos ar jų solidarumas nelaimės akivaizdoje. Jis pabrėžtinai atsiriboja nuo tokio pobūdžio filmams būdingo jausmų ir įtampos sutiršinimo. Žiūrint „Iškaitė“ visalaik atrodo, kad stebi ilgą reportažą, juolab kad iškaitų odiseja truko daugiau nei metus.

Iškaitai nuolat keliauja iš vienos vietas į kitą, jų gretos retėja, nes jie vis paleidžiami gavus išpirką. Kartais atrodo, kad stebi televizijos išlikimo šou – iškaitams ir teroristams tenka susidurti su daugybe išbandymų – siurbėjės, gyvatės, bičių spiečius, skruzdėles, badas, troškulys... Mendoza susitelkia į Huppert he-rojė, o ši vis labiau užjaučia savo „angelą sargą“ – dylikametį berniuką su karabinu. Tačiau tai atsi- tiks tili filmo pabaigoje, o prieš tai „Iškaitėje“ jis pažers daug efektin-gai nufilmuotų ir meistriškai su-montuotų epizodų bei daug iškaitų išvaduoti nesugebaničios karioume-nės, žiniasklaidos kritikos. Vienas išpūdingiausiu filmo epizodu vyksta ligoninėje, kur musulmonai atveda iškaitus. Ligoninę apsupa kariuomenė, mūšis vyksta visur, net palatose, o tuo pat metu gimdykloje į pasaulį ateina kūdikis – reporažiai nufilmuota gimydimo sce-na, kai išlenda vaiko galvutė, man regis, viena svarbiausiu ir pabrėžia filmo idėją.

Berlynas

Dabar jie legendos

Krësle prie televizoriaus

Videonuomą laikais, ko gero, nebuvo popularesnio filmo už 1994 m. pasirodžiusių Oliverio Stono'o dviejų meilužių žudikų istoriją „Gimę žudyti“ (LNK, šiavkar, 17 d. 23.25). Keliaujantys legendine JAV 666 autostrada ir žudantys tiesiog savo malonumui jaunuoliai darė neįtikiną išpūdį (kas tada jau žinojo apie Bonę ir Klaidą?), kaip, beje, ir visa staiga užgriuvisi amerikiečių mitologija. Pamenu, ne kartą teko įrodinėti, kad tai – išgalvota istorija ir dar kino satyra, nes Stone'as rodo, kaip panašūs „herojai“ tam-pa žiniasklaidos, kuriai nuolat reikia šviežio krauso, numylėtiniai. Tai suprantai ir filmo personažai: Mikis (Woody Harrelson) ir Melori (Juliette Lewis) visada palieka nors vieną liudininką, kad šis papasakotų, ką matė. Filmas išgarsėjo pirmiausia todėl, kad Jame daug žiaurių, žiniasklaidą parodijuojančių

scenų, bei savitas stilius. „Gimę žudyti“ sukėlė kontroversijų visame pasaulyje, net buvo kaltinamas žudikų šloviniu, o netrukus buvo pradėtas sieti su Quentinu Tarantino į kiną atvestais naujais personažais. „Gimę žudyti“ pagrindas buvo Tarantino scenarijus, bet Stone'as su keliais bendrautoriais jį iš pagrindų perdirbo. „Gimę žudyti“ padėjo ateiti į kiną naujai kartai, kuri pavertė prievarčių ekrane gera pramoga.

Prieš „Gimusius žudyti“ LNK (17 d. 21.15) parodys fantastinių Paulio McGuigan filmą „Išrinktyjų medžioklę“ (2009). Jis apie paauglius, kurie išgyja ypatingu psychikos galių. Jų telekinėzės, ateities numatymo ar proto kontrolės sugebėjimai tam-pa iššūkia nacionaliniam saugumui. Pabėgę į Honkongą filmo herojai sukaupia jėgas, kad pasipriešintų valstybės pastangoms pritaikyti jų talentą kariniams tikslams. Ko ge-

ro, filmas paaugliams ir turi būti tokis – teisingas ir skatinantis sau-goti savo gabumus, bet kartu grūste prigrūstas specialiųjų efektų bei užuominų į jaunimo mėgstamus personažus, kad ir Indianą Džoun-są. Teko skaityti režisieriaus interviu, kuriame jis rimtai aiškino, jog Honkongas jam reikalingas filme todėl, kad primena Humphrey Bogartą ir „Kasablanką“. Bus progia išsitinkinti, ar tikrai primena. Pagrindinius vaidmenis filme sukurė jau-ni ir gražūs Dakota Fanning, Camilia Belle ir Chrisas Evansas.

Tomas Cruise'as ne tokis jaunas, bet vis dar vaidina gražius žmones. Keista – ko tik paklausiu, ar patinka Cruise'as, visi vieningai atsako, kad ne, bet į filmus, kuriuose jis vaidina (dažniausiai begėdiškai blogai) visi plūsta. Tad jei jo pasiūlgote, TV3 (18 d. 23 val.) parodys Bryano Sin-gerio „Valkiriją“, kur Cruise'as su-

vaidino vokiečių aristokratą pulkininką Klausą von Stauffenbergą, dalyvavusį sąmoksle prieš Hitlerį. Pasikėsinimui nepasisekus, Cruise'o herojus buvo nuteistas mirti. Dabar jis laikomas didvyriu.

Kitą filmą apie didvyri – Joachimo Ronningo ir Espeno Sandbergo „Maksą Manusą“ (2008) sekmacienu (19 d. 21.15) parodys LTV. Filmo pagrindas – norvegų Pasi-priešinimo judėjimo didvyrio Maxo Manuso gyvenimas. Filme rodomi kelerių jo gyvenimo metai nuo Antrojo pašaulinio karo pradžios iki 1945-ųjų vasaros. Pasibaigus

Suomijos ir sovietų karui, dvidešimtmetis herojus grįžta į vokiečių okupuotą Norvegiją. Netrukus jis tampa svarbia partizaninio judėjimo figūra, planuoja ir rengia įvairias diversijas. Už 8 milijonus dolelių sukurtais ir tapę brangiausių nacionalinių projektų, filmas labai populiarus Norvegijoje (ji žiūrėjo net karalius), kur Manusas yra legendinė figūra. Kariniai filmai – gana ribotas žanras, bet norvegų režisieriai ir nesistengė jo keisti kaip Quentinas Tarantino.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

„Gimę žudyti“

Parodos	Šiuolaikinio meno centras	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			
Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija	Paroda „Pokyčių karta. Šiuolaikinis Indijos menas“ nuo 17 d. – Alexo Cecchetti paroda „Baimėj ir nuostaboj“ Rossellos Biscotti paroda „Pirma antraštinė dalis: bendrijos uždaviniai“ Antano Gerliko filmas „Pasivaikščiojimas“	iki 25 d. – Ingos Dargužytės ir jos mokinų grafikos darbų paroda „Portretas“	Dailė
Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai „Nuo kalvystės iki auksakalystės. 1960–1990 m. metalo plastika Lietuvos dailės muziejaus rinkiniuose“ Paroda „Kryžiai yra dorybės ženklas, o Strėlė – pergalės... Sapiegos – valstybininkai, meno mecenatai ir kolekcininkai“	Lietuvos aido“ galerija Trakų g. 13 iki 23 d. – Vytenio Lingio tapybos paroda	Galerija „Kunstkamera“ Ligoninės g. 4 Prano Lapės kūrybos paroda „Smėlio metamorfozės“	Atsiminimai būna brangiausiai tada, kai pradeda tirpti. Vėliau ištirpsta atsiminimas, kad tokiai ir būta. Šia prasme ypač saldi bus Romualdo Au-gūno fotografijų paroda „Sapnuojų Lietuva“, 1960–2010 m. nuotraukose – gyvenimo ritmo akimirkos pastabaus praciavio akimis. Nors R. Augūnas geriausiai žinomas kaip kalnų fotografas, įkopės į bevardes viršūnes ir pavadinės jas M.K. Čiurlionio, K. Donelaičio, Lietuvos, Žalgirio, Nemuno vardo, ši paroda (ir ją išplėtojantis albumas su Skirmanto Valiulio įžanga) žvelgia į kasdienybę, joje esančius žmones. Paroda „Prospekt“ galérijoje (Gedimino pr. 43, Vilnius) veikia iki kovo 3 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
Radvilų rūmai Vilniaus g. 22 Paroda „Europos dailė XVI–XIX a.“ Paroda „Sankt Peterburgo imperatoriškasis porcelianas“	Galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3 iki 18 d. – Eglės Vertelaitės paroda „Mergaitė su kirviu“	Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 Antano Sutkaus, Romualdo Rakausko ir Frederico Chauokino paroda „Sovietinės architektūros fotografijų albumai“	Kaunas
Taikomosios dailės muziejus Arsenalų g. 3 A Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Tarp kasdienybės ir prabangos. Restauruoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų archeologiniai radiniai“ Paroda „Nuo mini iki maksi. Septintojo dešimtmecio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos)	„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 18 d. – apžvalginė Vilniaus tapytojų paroda „Menininkas ir miestas“	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus Putvinškio g. 64 Antano Žmuidzinavičiaus 135-osioms gimimo metinėms skirta paroda	M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Paroda „Mirabilė Visu / Nuostabu matyti“
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalų g. 1 Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių buities kultūra Kryždirbystė Gedimino Petraičio rinkinys „Tradicinė lietuvių skulptūra“ „Algimanto Miškinio dovana“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 25 d. – Konstantino Gaitanži paroda „Dead Rock Star“	Antano Žmuidzinavičiaus iki XXI a. dailininkų“	Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 iki 19 d. – „Geriausias 2011-ųjų kūrinx“
Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	LDS Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 Broniaus Gražio tapybos paroda „Medžio metai“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Eimučio Markūno paroda „Paralelinės realybės“	Maironio lietuvių literatūros muziejus Rotušės a. 13 „Gabrielė Petkevičaitė-Bitė: rašytoja, pedagogė, politikė“ (1861–1943)
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus sakralinė auksakalystė“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 Kazio Venclovo „Cepelinas“	Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Janinos Šmidtaitės kūrybos paroda	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 25 d. – Konstantino Gaitanži paroda „Dead Rock Star“
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3 nuo 20 d. – paroda „Treniruotė“ nuo 21 d. – Marijos Teresės Rožanskaitės piešinių paroda	Prancūzų institutas Lietuvoje Didžioji g. 1 Pierre'o Etaiko paroda „Etaixas piešia Tat“	Savicko paveikslų galerija Trakų g. 7 iki 23 d. – Raimundo Savicko tapybos paroda „Atgarsiai“
Parodų salės „Titanikas“ Maironio g. 3 Henriko Čerapo ir Algimanto Černiauskio paroda „Jauno gitaristo meilės darželis“ Šiaurės ir Baltijos šalių dizaino paroda „16 žingsnių arty“	Galerija „Actus magnus“ Pilies g. 36–44 Fotografės Izabelos Nowak (Varšuva) projektas „Kairė, dešinė“	Domšaičio galerija Lepų g. 33 Česlovo Janušo paroda „Prie Baltijos ir prie Atlanto“; tarptautinė kaligrafijos ir rašto meno paroda „Kaligrafija ant burui“	Galerija AV17 Aušros Vartų g. 17 Menininkų grupės OTSE (Estija) paroda „Asmeninis velnias“
Tekstilės galerija „Artifex“ Gaono g. 1 Laimos Oržekauskienės personalinė paroda	Jono Meko vizualiųjų menų centras Gynėjų g. 14 Audrius Naujokaičio ir Daliaus Naujokaičio paroda „Nereikia nerimauti. Gyvenimas tik prasideda“	Klaipėdos galerija Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Výtauto Mockaičio kūrybos paroda	Senamiesčio menininkų galerija Totorių g. 22–4 Algirdo Jako, Eriko Perlikovskio paroda
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židiny“ Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai iki 19 d. – paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“	Užupio meno inkubatorius Užupio g. 2A Galerija „Kristina Norvilaitė ir Edita Suchockytė“ Užupio g. 1 Grafiukų Kristinos Norvilaitės ir Editos Suchockytės paroda	ŠIAULIAI Žemaitės g. 83 iki 23 d. – Michel Morlet – brolio Mykolo tapybos darbų paroda	Klaipėdos galerija Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Výtauto Mockaičio kūrybos paroda
		Galerija „Laiptai“ Žemaitės g. 83 iki 23 d. – Michel Morlet – brolio Mykolo tapybos darbų paroda	Šiauliai Galerija „Laiptai“ Žemaitės g. 83 iki 23 d. – Michel Morlet – brolio Mykolo tapybos darbų paroda
			„7md“ rekomenduoja
			Dailė
			Atsiminimai būna brangiausiai tada, kai pradeda tirpti. Vėliau ištirpsta atsiminimas, kad tokiai ir būta. Šia prasme ypač saldi bus Romualdo Au-gūno fotografijų paroda „Sapnuojų Lietuva“, 1960–2010 m. nuotraukose – gyvenimo ritmo akimirkos pastabaus praciavio akimis. Nors R. Augūnas geriausiai žinomas kaip kalnų fotografas, įkopės į bevardes viršūnes ir pavadinės jas M.K. Čiurlionio, K. Donelaičio, Lietuvos, Žalgirio, Nemuno vardo, ši paroda (ir ją išplėtojantis albumas su Skirmanto Valiulio įžanga) žvelgia į kasdienybę, joje esančius žmones. Paroda „Prospekt“ galérijoje (Gedimino pr. 43, Vilnius) veikia iki kovo 3 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
			Konstantinas Gaitanži savo komiksus primenančia tapyba ir toliau skraidina žinomus ir nežinomus dabarties mitologijos veikėjus po vietas ir laikus, kur jie negalėjo būti. Keliaujama skraidančiomis lėkštėmis, todėl neverta tikėtis realizmo, nebent iš ironiškos fantazijos išvedant analogijas. Jo paroda „Dead Rock Star“ veikia „Meno nišoje“ (J. Basanavičiaus g. 1, Vilnius) iki vasario 25 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 12–19 val., šeštadienį 12–16 val.
			PANEVĖŽYS
			Dailės galerija Respublikos g. 3 iki 19 d. – paroda „Jurga Ivanauskaitė (1961–2007). Sankryžos“
			23 d. 18.30 – „ATSITIKTINIS ŽMOGUS“ (VšĮ „Mens Publica“)
			24 d. 18.30 – „SELAVY!“ (N. Narmontaitės spektaklis)
			Valstybinis jaunimo teatras
			17 d. 18 val. – M. Frayn „TRIUKŠMAS UŽ KULISU“ Rež. – P.E. Landi
			18 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIJO DOMININKO MEILĖ“ Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)
			18 d. 18 val. – H. Melville'io „RAŠTINIINKAS BARTLBIS“ Rež. ir insc. autorius – R. Kazlas
			19 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ANGELŲ PASAKOS“ Rež. – V.V. Landsbergis (Salė 99)
			19 d. 18 val. – T. Williamso „KATÉ ANT IKAITUSIO SKARDINIO STOGO“ Rež. – A. Jankevičius
			21 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“ Rež. – A. Latėnas
			22 d. 18 val. – P.E. Landi „STRIP MAN SHOW – VISKAS APIE VYRUS“ Rež. – P.E. Landi
			23 d. 18 val. – M. Norman „LABANAKT, MAMA“ Rež. – A. Latėnas, G. Storpirstis (Salė 99)
			24 d. 18 val. – D. Privalovo „SENIAUSIŲ PROFESIŲ ŽMONĖS“ Rež. – B. Latėnas (Salė 99)
			Rusų dramos teatras
			18, 19 d. 18 val. – A. Turanovas–Arba „ŽIEMA, VARDU ANA...“ Rež. – D. Abras (Belgija)
			19 d. 11, 13 val. – Z. Hopp „STEBUKLINGOJI KREIDĖLĖ“ Rež. – O. Lapina
			22 d. 18 val. – L. Tolstojaus „ANA KARENINA“ Rež. – E. Mitnickis (Ukraina)
			23 d. 18 val. – V. Mucharjamovo „AČIŪ, MARGOI“ Rež. – J. Ščiuckis
			24 d. 18 val. – F. Veberio „KVAILIŲ VAKARIENĖ“ Rež. – M. Poliščiukas (Prancūzija)
			Oskaro Koršunovo teatras
			23 d. 19 val. Ūkio banko teatro arenaje – W. Shakespeare'o „VASARVIDŽIO NAKTIES SAPNAS“ Rež. – O. Koršunovas
			„Menų spaustuvė“
			17 d. 12 val. Juodojoje salėje – „STEBUKLINGAS MEDIS“ Kūrybinė grupė M. Markevičius, A. Balionis, M. Sučyla, T. Chmelevskis (18, 19 d. 19 val. Juodojoje salėje – „FOBI-JOS“ Rež. ir choreogr. – G. Ivanauskas (G. Ivanausko teatras)
			21 d. 19 val. Juodojoje salėje – elektroninės muzikos programa 70+1. „Disco Orchestra“: M. Bialobžeskis, J. Jurkūnas, V.V. Jurgutis, A. Jasenka, D. Katinas
			23 d. 18 val. Infotekoje – klubas „Prie arbato“ Susitikimas su aktoriais N. Savičenko ir D. Meškauskui
			24 d. 19 val. Juodojoje salėje – „AR AŠ ESU TAS, KAS AŠ ESU?“ Choreogr. – B. Letukaitė (Kauno šokių teatras „Aura“)
			24 d. 19 val. Stiklinėje II – „TOPOR SOSI“ Aktorių ir rež. – B. Šarka (teatro trupai „Gliukai“)
			Vilniaus kamerininis teatras
			19 d. 13 val. – „STRAKALIUOKAS IR

MAKALIUKAS". Rež. – R. Boravskis	19 d. 15 val. – B. Pavlovskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI"	25 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Dir. – M. Pitrėnas. Solistė I. Armonaitė (smuikas). Programoje D. Kabalevskio, A. Schnittke's kūriniai
„Raganukės teatras"	23 d. 18.30 – „MEILĖS UOSTAS"	26 d. 12 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – A. Peseckas, V. Peseckenė (smuikai) N. Golubeva (fortepijonas). Koncertą veda V. Gerulaitis. Programoje G. Tartini, G.F. Händelio, J. Massenet, F. Mendelssohno-Bartholdy kūriniai
18 d. 12 val. – PREMJERA! „TRYSPARŠIUKAI" Rež. – R. Urbonavičiūtė	24 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS"	26 d. 16 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – kamerinės muzikos koncertas „Mefistofelio kera" L. Mikalauskas (bosas), styginių grupė „Bass Arco": G. Daunoravicius (violončelė), T. Šatas (violončelė), D. Jakštasis (violončelė), D. Rudvalis (kontrabosas). Programoje W.A. Mozart, G. Rossini, Ch. Gounod, A. Boito, A. Rubinstein, M. Musorgskio, C. Saint-Saens kūriniai
18 d. 16 val. – „GRAŽUOLĖ IR PABAISA". Rež. – A. Pakulevičius	18 d. 12 val. – „SURASKIM PASAKA". Rež. – L. Beržinienė	VILNIUS
19 d. 12 val. – „GAIDELIS@KATINÉLIS". Rež. – R. Urbonavičiūtė	19 d. 12 val. – „APAPA". Rež. – G. Radvilavičiūtė	Šv. Kotrynos bažnyčia
KAUNAS	ŠIAULIAI	17 d. 19 val. – Šv. Kristoforo kamerinio orkestro gimtadienio koncertas „Kai aštuoniolika sukanka...". Dir. – D. Katkus. Programoje O. Balakausko, F. Mendelssohno, H. Wieniawskio, A. Šenderovo, F. Laténo, A. Piazzollos, A. Ginastera, M. Bruchio kūriniai
Kauno dramos teatras	Šiaulių dramos teatras	„Piano.it" koncertų salė
17, 18, 19 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – PREMJERA! B. Friele „STEBULKINGOJI TENESY". Rež. – G. Padegimas	17 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA". Rež. – G. Padegimas	18 d. 16 val. – teatralizuotas koncertas visai šeimai „Ne arklio Dominyko istorijos". Dalyvauja D. Vaitiekūnas (aktorius), O. Kolobovaitė (vokalas), K. Pavalkis (fortepijonas), A. Doveikaitė-Rubinė (smuikas), D. Rubinas (kontrabosas)
18 d. 12 val. <i>Penktuoje salėje</i> – L. Carrollio „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE". Adaptacijos aut. ir rež. – E. Piotrowska	18 d. 18 val. – T. Williamso „IGUANOS NAKTIS". Rež. – G. Padegimas	24 d. 19 val. – koncertas, skirtas maestro Vladimiro Čekasino 65-mečiui. Dalyvauja A. Anusauskas (fortepijonas), V. Čekasinas (sakofonas), T. Dešukas (smuikas), K. Šimelis (violončelė)
18 d. 17 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – Š. Aleichemo „MENDELIO MILIJONAI" Rež. – A. Pociūnas	19 d. 12 val. – G. Solovskio „SKIRIAMAS PRINCESEI". Rež. – J. Javaitis	KAUNAS
19 d. 12 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – I. Paliulytės „ANDERSENTO GATVĖ" (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė	19 d. 18 val. – „KOVA" (pagal F. Kafkos kūrybą). Rež. – P. Ignatavičius	Kauno menininkų namai
19 d. 17 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – D. Danis „PASKUTINĖ DIURANŲ DAINA. IŠPAŽINTIS". Rež. – A. Jankevičius	21 d. 18 val. – M. Mylyaho „CHAOSAS". Rež. – Y. Ross (Nacionalinis dramos teatras)	18 ir 19 d. 16 val. <i>Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje</i> – G. Kuprevičiaus atliekamų varpų muzikos koncertai. Programoje D. Šostakovičius ir S. Prokofjevo kūriniai
21 d. 18 val. <i>Penktuoje salėje</i> – A. Morgan „MAŽUTIS DINAMITAS". Rež. – G. Varnas	23 d. 18 val. – „KITAS KAMPAS" (Improvizacijos teatras)	PALANGA
21 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA". Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas	24 d. 18 val. – J. Švarco „ŠEŠELIS". Rež. – N. Ogaj-Ramer	Ramybės kultūros centras
22 d. 18 val. <i>Penktuoje salėje</i> – H. Ibseno „ŠMĒKLOS". Rež. – A. Areima	PANEVĖŽYS	17 d. 19 val. – O. Kolobovaitė (sopranas) ir A. Globys (gitara)
22 d. 19 val. 29 d. 18 val. <i>Tavernos salėje</i> – J. Smuilo „SVĒCIUOSE PAS PULKININKO NAŠLĘ". Rež. – D. Juronytė	J. Miltinio dramos teatras	18 d. 19 val. – J. Švarco „ŠEŠELIS". Rež. – N. Ogaj-Ramer
23 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – Y. Mishimos „MARKIZĖ DE SAD". Rež. – A. Areima	18 d. 17 val. – E. de Fillipo „MANO ŠEIMA" („BERNIUKAS – TAU, MERGAITĖ – MAN"). Rež. – R. Rimeikis	Kauno muzikinis teatras
23 d. 19 val. <i>Tavernos salėje</i> – I. Hagerup „STIKLINE ARBATOS SU CITRINA". Rež. – D. Juronytė	18 d. 17.30 – „KAS ŠITĄ VĖJĄ PAVADINO LIKIMU". Idėjos aut. ir rež. – G. Storpištis	17, 18 d. 18 val. – G. Donizetti „LIUČIJA DI LAMERMUR" Muzikos vad. ir dir. – J. Geniušas
24 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – S. Oksanen „APSIVALYMAS". Rež. – J. Jurašas	19 d. 17 val. – E. Kauzaitės „ŠVYTINČIŲ BURBULŲ PARTIJA". Rež. – K. Smoriginas	19 d. 18 val. – F. Lehár „GRAFAS LIUKSEMBURGAS". Dir. – J. Geniušas
Kauno muzikinis teatras	22 d. 18 val. – D. Pletniovo „TIK KŪDIKIAI GIMSTA DORI". Rež. – A. Žirgulis („Kitoks teatras")	22 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA". Dir. – J. Janulevičius
17, 18 d. 18 val. – G. Donizetti „LIUČIJA DI LAMERMUR" Muzikos vad. ir dir. – J. Geniušas	24 d. 18 val. – A. Hackett, F. Goodricho „VISADA TAVO. ANA FRANK". Rež. – V. Jevsejevas	23 d. 18 val. – L. Fall „MADAM POMPADUR". Dir. – J. Janulevičius
19 d. 18 val. – F. Lehár „GRAFAS LIUKSEMBOURGAS". Dir. – J. Geniušas	Anželikos Cholinos teatras	23 d. 18 val. – L. Fall „MADAM POMPADUR". Dir. – J. Janulevičius
22 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA". Dir. – J. Geniušas	21 d. 19 val. <i>Alytaus miesto teatre</i> , 22 d. 19 val. <i>Radviliškio kultūros centre</i> – „VYRAI IR MOTERYS". Choreogr. – A. Cholina	Kauno valstybinis lėlių teatras
23 d. 18 val. – L. Fall „MADAM POMPADUR". Dir. – J. Janulevičius	23 d. 18 val. <i>Kauno valstybiname muzikos teatre</i> – L. Fall „MADAM POMPADUR". Choreogr. – A. Cholina	17, 26 d. 19 val. – A. Dilytės „LAUROS KOSMOSAS". Rež. – A. Dilytė
24 d. 18 val. – C. Coleman „MIELOJI ČARITI". Dir. – J. Geniušas	Marijampolės dramos teatras	19 d. 12 val. – „UMA – UMA". Rež. – A. Žiurauskas
Kauno mažasis teatras	21 d. 18 val. – „DUBURYS". Rež. – S. Račkys (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)	19 d. 12 val. – „KARALAITĖS BUČINYS". Rež. – A. Stankevičius
17, 26 d. 19 val. – A. Dilytės „LAUROS KOSMOSAS". Rež. – A. Dilytė	22 d. 18 val. – F. Kafkos „METAMORFOZĖ". Rež. – A. Kinderis (Alytaus miesto teatras)	21 d. 18 val. – „V. Landsbergio „ATĖJAU, PAMAČIAU, NEGALĖJAU ARBA – VIŠIŠKAS RUDNOŠIUKAS". Rež. – V.V. Landsbergis
19 d. 12 val. – „VENECIJOS PASAKA". Rež. – A. Baniūnas	Koncertai	22 d. 18 val. – „V. Landsbergio „ATĖJAU, PAMAČIAU, NEGALĖJAU ARBA – VIŠIŠKAS RUDNOŠIUKAS". Rež. – V.V. Landsbergis
24 d. 19 val. – G. Burke „GAGARINO GATVĖ". Rež. – V. Balsys	Lietuvos nacionalinė filharmonija	22 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Lietuvos kamerinis orkestras. (meno vad., solistas ir dir.– S. Krylovas.
Kauno kamerinis teatras	18 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – L. van Beethoveno kūriniai	Programoje F. Schuberto, L. van Beethoveno kūriniai
17 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS". Rež. – S. Rubinovas	19 d. 12 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – „Čipolino nuotykiai". Varinių pučiamujų kvintetas „Vilniaus Brass". Dalyvauja aktoriai G. Kriauchionytė ir G. Zapalskis. Programoje teatralizuotas koncertas K. Chačaturiano baleto „Čipolinas" motyvais	19 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – M. Vitulskis (tenoras), J. Šervenikas (fortepijonas). Programoje R. Schumanno, P. Čaikovskio kūriniai
18 d. 18 val. – K. Kostenkos „HITLERIS IR HITLERIS". Rež. – S. Rubinovas	19 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės muziejuje</i> – Valstybinis Vilniaus kvartetas, Ž. Smalys (fagotas), A. Gurinavičius (kontrabosas). Programoje A. Vivaldi, L. Boccherini, F. Danzi, E. Schulhoffo, J. Françaix kūriniai	20 d. 17 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – M. Vitulskis (tenoras), J. Šervenikas (fortepijonas). Programoje R. Schumanno, P. Čaikovskio kūriniai
19 d. 18 val. – L.S.Cunningham „MERG-VAKARIS". Rež. – S. Rubinovas	22 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – M. Vitulskis (tenoras), J. Šervenikas (fortepijonas). Programoje R. Schumanno, P. Čaikovskio kūriniai	22 d. 19 val. <i>Telšių rajono Luokės vidurinės mokyklos salėje</i> , 23 d. 18 val. <i>Plungės kultūros centre</i> – Valstybinis Vilniaus kvartetas ir L. Mikalauskas (bosas). Programoje J. Naujailio, S. Šimkaus, J. Tallat Kelpšos, A. Bražinsko, K. Vasiliauskaitės, V. Barkausko, M.K. Čiurlionio, A. Raudonikio kūriniai
21 d. 10, 12 val. – D. Čepauskaitės „LAPĖ IR VIŠTA"	23 d. 14 val. <i>Telšių rajono Luokės vidurinės mokyklos salėje</i> , 23 d. 18 val. <i>Plungės kultūros centre</i> – Valstybinis Vilniaus kvartetas ir L. Mikalauskas (bosas). Programoje J. Naujailio, S. Šimkaus, J. Tallat Kelpšos, A. Bražinsko, K. Vasiliauskaitės, V. Barkausko, M.K. Čiurlionio, A. Raudonikio kūriniai	Klaipėdos muzikinis teatras
23, 24 d. 18 val. – M. Walczako „PIRMASIS KARTAS". Rež. – S. Rubinovas	Koncertai	17, 18 d. 18.30 – R. Paulo „SESUO KERÉ"
Kauno valstybinis lėlių teatras	Vakarai	
18 d. 12 val. – „UMA – UMA". Rež. – A. Žiurauskas	VILNIUS	
19 d. 12 val. – „KARALAITĖS BUČINYS". Rež. – A. Stankevičius	Raštojų klubas	
21 d. 18 val. – V.V. Landsbergio „ATĖJAU, PAMAČIAU, NEGALĖJAU ARBA – VIŠIŠKAS RUDNOŠIUKAS". Rež. – V.V. Landsbergis	21 d. 18 val. <i>Vilnius miesto rotušėje</i> – sukaktuvinius V. Bražiūno vakaras „neįvardytu dešimtmiečiai" V. Bražiūno eiles skaito P. Vyšniauskas (saksofonas) ir autorius (balsas). Dalyvauja A. Aleksandrovicius, V. Daujotytė, S. Valentas ir kiti sukaktuvinių kolegos bei dienų bičiuliai. Atidarama V. Bražiūno fotoportretų paroda „pa(s)i)matai". Vakarą veda A.A. Jonynas	
22 d. 18 val. – „V. Landsbergio „ATĖJAU, PAMAČIAU, NEGALĖJAU ARBA – VIŠIŠKAS RUDNOŠIUKAS". Rež. – V.V. Landsbergis	Nacionalinis muziejus	
22 d. 18 val. – „KITAIS METAIS, TUO PAČIU LAIKU". Rež. – A. Lebelinės	23 d. 17 val. – filosofo V. Bagdonavičiaus paskaita „Mažoji Lietuva nacionalinio atgimimo kontekste"	
KLAIPĖDA	KAUNAS	
Klaipėdos muzikinis teatras	Maironio lietuvių literatūros muziejus	
17, 18 d. 18.30 – R. Paulo „SESUO KERÉ"	24 d. 17 val. – poeto, prozininko A. Žukausko 100-mečio minėjimas	

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Lietuvos fotografija, 1990-2010 / Agnė Narušytė. – Vilnius : „Baltų lankų" leidyba, [2011] (Vilnius : Logotipas). – 343, [1] p. : iliustr. – (20 nepriklausomybės metų, ISSN 2029-6088). – Virš. tik serijos antr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-520-0 (jr.)

Pažadintas Merkinės molis : [keramikės darbų leidinys] / Elyra Terės Petraitienė. – Kaunas : Varėnos rajono savivaldybė [i.e. Vitae Litera], 2011 (Kaunas : Spindulio sp.). – 26, [6] p. : iliustr. – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-454-000-4

Tiltai = Bridges : [fotoalbumas] / Vytautas Pletkus ; sudarytojas Vytautas Stanionis ; teksto autorė Audronė Meškauskaitė ; vertė Mykolė Lukošienė]. – [Kaunas] : Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno skyrius, 2011 ([Kaunas] : Kopa). – [72] p. : iliustr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-95146-6-6 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

1984-jeji : [romanas] / George Orwell ; [iš anglų kalbos vertė Virginijus Čeplicius]. – Kaunas : Jotema, [2011] (Vilnius : Spauda). – 262, [2] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-13-119-9

Apsėsticij : [romanas] / Witold Gombrowicz ; iš lenkų kalbos vertė Irena Aleksaitė. – Vilnius : „Baltų lankų" leidyba, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 382, [1] p. – („Baltų lankų" rinktinė proza, ISSN 1822-6930). – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-23-522-4 (jr.)

Elektra : romanas / Mečys Laurinkus. – Vilnius : „Baltų lankų" leidyba, [2012] (Kaunas : Spindulio sp.). – 271, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-528-6 (jr.)

Gandry skrydis / Jean-Christophe Grangé ; iš prancūzų kalbos vertė Elena Macevičiūtė. – Vilnius : „Baltų lankų" leidyba, [2011] (Kaunas : Spindulio sp.). – 372, [1] p. – (Kriminalinis romanas, ISSN 2029-2597). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-23-515-6 (jr.)

Iš tos versmės... : eilėraščiai ir dainos / Vladas Daukantas ; [sudarė ir redagavo Janina Butnorienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2011 (Kaišiadorys : Printėja). – 93, [1] p. : nat. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-445-070-0

<i

„Sniegynų įkaitai“

Savaitės filmai

Geležinė ledi ***

Tiems, kuriems dar nenusibodo biografiniai filmai, režisierė Phyllida Lloyd („Mama Mia!“) ir aktorė Meryl Streep primins pirmają ir vienintelę moterį – D. Britanijos ministrę pirmininkę Margaret Thatcher. Kadai-se galingiausia šalies moteris dabar yra ligota pensininkė. Ją nuolat aplanko prisiminimai. Jiems ir paklūsta filmo pasakojimas, kuriame ir Geležinės ledi vaikstės, ir politinio iškilimo, ir šeimyninio gyvenimo epizodai. Taip pat vaidina Jimas Broadbentas, Susan Browne (D. Britanija, Prancūzija, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Havras ****

...Nelegalūs imigrantai iš Afrikos slapstosi nuo policijos Havro uosto konteineriuose. Vienam berniukui pavyksta pabėgti. Jam padeda pagyvenęs vyras. Kadaisė jis priklausė Paryžiaus bohemai, dabar yra batų valytojas. Su žmona Arlete jis gyvena namelyje, primenančiamė miniatiūrinius Yasujiro Ozu filmų herojų būstus. Šis mažų krautuvelių ir bistro kvartalas apgyvendintas personažais, tarsi atėjusiais iš senojo kino. Finalas primeina pasaką: berniukas išgelbėjamas, stebuklingai išgyja moteris, pražysta vyšnios. Režisierius Aki Kaurismäki filme deklaruoja naivų tikėjimą gėriu ir kinu, sugebančiu padėti pasaullui igyti šiek tiek vilties. Pagrindinius vaidmenis sukūrė nuolatiniai režisieriai aktoriai Kati Outinen ir Andre Wilmsas, taip pat vaidina Jeanas-Pierre'as Darrussinas (Suomija, Prancūzija, Vokietija, 2011). (Vilnius)

Mylimieji ****

Iš 7-ojo dešimtmečio Paryžiaus i 2000-ujų Londoną Madleną, o paskui ir jos duktė Vera keliauja dėl vyrų, kuriuos myli. Bet ir anksčiau, ir dabar meilės istorijos neįsivaizduojamos be rūpesčių. Kaip pasipriešinti praeinančiam laikui, kuris késinasi į mūsų giliausius jausmus? Šiuo Christophe'o Honoré filmu pernai buvo uždarytas Kanų kino festivalis. Režisierius tėsia 2007 m. filme „Meilės dainos“ pradėtas temas ir melodijas. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Catherine Deneuve ir jos duktė Chiara Mastroainni, jauną Madleną vaidina Ludivine Sagnier, taip pat filme patysime Louis Garrel, Miloš Formaną, Paulą Schneiderį, Rashą Buvicių (Prancūzija, D. Britanija, Čekija, 2011). (Vilnius)

Sniegynų įkaitai ***

Liamas Neesonas vaidina žmogų, kuris pasirinko gyventi Aliaskos pakraštyje. Iš savo ankstyvumo gyvenimo jis saugo prisiminimus apie moterį, kurios nuotrauka visada su juo, ir daug apmaudo. Džonas dirba naftos kompanijoje – saugo jos darbuotojus nuo laukinių žvérių. Kai sniegynuose sudūžta lėktuvas, likę gyvi jo keleiviai suprantą, kad nesugebės išgyventi ledo dykumoje. Vis dėlto Džonas išsitikinės, kad jiems reikia judėti – miškas galiapti prieglobščiu. Bet katastrofoje išgyvenusieji vienas po kitu miršta nuo žaidžiu, šalčio, plėšrūnų ir savo pačių ribotumo. Ar Džonui pavyks išgelbėti bent kelis? Joe Carnahan filme taip pat vaidina Dallasas Robertas, Frankas Grillo (JAV, Kanada, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Vaizdo dienoraštis **

Susidūrė su paslaptinė substancija, trys moksleivai (Dane DeHaan, Alex Russell, Michael B. Jordan) tampa visagaliai. Kas būtų, jei paaugliai turėtų neribotas galimybės daryti viską, ko širdis geidžia, – svarbiausias filmo klausimas. Siaubo ir mokslinės fantastikos žanru elementai Josho Tranku filme baugina kur kas mažiau (JAV, D. Britanija, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Milda Brukštutė

Publicistikā – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

17–23 d. – Tai reiškia karą (JAV) – 11.45, 14.15, 16.45, 19.15, 21.45
Šeštonas manyje (JAV) – 11.15, 13.15, 15.15, 17.15, 19.30, 22 val.
Kelinė į paslaptinę salą (3D, JAV) – 12, 14.45, 17.30, 20.15
25 d. – G. Verdi „Ernanis“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitan operos – 20 val.

21 d. – „Nepatogaus kino“ diskusijų klubas.

Žydraakiai (dok. f., JAV, Vokietija) – 17.30

Kelionė į paslaptinę salą (3D, JAV) – 13.30, 14.15, 16.45, 19.15, 21.45

19 d. – Mažylis Nikolia (Prancūzija) – 15 val.

18 d. – Plastilinės animacijos dirbtuvėlės – 12 val.

23 d. – Subtilumas (Prancūzija) – 19 val.

22 d. – Tamsos baikeris. Keršto demonas (3D, JAV) – 19 val.

17–23 d. – Meilės priesaika (Australija, Brazilija, D. Britanija, JAV, Prancūzija, Vokietija) – 11.30, 14, 16.15, 18.30, 21 val.

17, 20–23 d. – Nesaugus prieglobstis (JAV) – 13.30, 16, 18.30, 21.15; 18, 19 d. – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.15

17, 20–22 d. – Sniegynų įkaitai (JAV, Kanada) – 13.50, 16.30, 19, 21.30; 18, 19 d. – 11.20, 13.50, 16.30, 19, 21.30; 23 d. – 13.50, 16.30, 21.30

17, 20–23 d. – Mano didysis O! (D. Britanija, JAV) – 14.15, 16.50, 19.20, 21.50; 18, 19 d. – 11.40, 14.15, 16.50, 19.20, 21.50

17–21, 23 d. – Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 11, 13.45, 19 val; 22 d. – 11, 13.45

17–23 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 14.45, 16, 20 val.

Vaizdo dienoraštis (D. Britanija, JAV) – 17.45, 21.30

Tadas Blinda. Pradžia (rež. D. Ulvydas) – 12.15

Geležinė ledi (D. Britanija, Prancūzija) – 15.45, 18.15, 20.30

17, 20–23 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 10.30, 12.45; 17, 20–23 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 12.45

17 d. – Turime popiežių! (Italija) – 19 val.; 19 d. – 18.30; 22 d. – 18 val.

17 d. – Mylimieji (Prancūzija, D. Britanija, Čekija) – 19.15; 18 d. – 16.30, 21 val; 19 d. – 20.30; 20 d. – 17.30; 21 d. – 16 val; 21, 22 d. – 20.30; 23 d. – 19.30

17 d. – Kaip mes žaidėme revoliucija (rež. G. Žičkytė) – 19.30; 18 d. – 18.30; 19 d. – 15.45; 21, 22 d. – 18 val.

17, 22 d. – Mes. Tikime meile (D. Britanija) – 21 val.; 18 d. – 19.30; 19 d. – 18.45, 19.45;

20 d. – 17 val.; 21 d. – 15 val.; 21 d. – 20 val.; 23 d. – 17.30, 21 val.

17 d. – Viena diena (D. Britanija, JAV) – 21.15;

18 d. – 19.45; 20 d. – 20.30

17 d. – Nesveikai laiminga (Norvegija) – 22 val;

18, 22 d. – 21.45; 20 d. – 19.30; 21 d. – 18.30;

23 d. – 17.45

18 d. – Savaitgalis su Pasaka. Pasakaičių meistras – 15 val.

18 d. – Bebriuko nuotykiai (Prancūzija) – 16 val.; 19 d. – 15 val.

18 d. – Prie jūros (Meksika) – 16.45; 20 d. – 17.15

19 d. – Bastūnas, siuvėjas, kareivis, šnipas (Prancūzija, Vokietija, D. Britanija) – 16.30

19 d. – Koriolanas (JAV) – 17.30

19 d. – Kvėpavimas (P. Korėja) – 21 val.

21 d. – Pragaro marimbos (Gvatemala, Meksika, Prancūzija) – 16.30

22 d. – Mamutas (Švedija) – 17.30

22 d. – „Kino vakarai su Izolda“. Luis Buñuel – 18.30

Ozo kino salė

17 d. – Prie jūros (Meksika) – 16 val.; 20 d. – 18 val.

17 d. – Eurazijos aborigenos (rež. Š. Bartas) – 18 val.

20 d. – Virtuvėsielai (Vokietija) – 16 val.

21 d. – Smulkus nuskaltimas (Graikija, Kipras) – 16 val.; 22 d. – 18 val.

21 d. – Zero 2 (rež. E. Velyvis) – 18 val.;

22 d. – 16 val.; 23 d. – Barzakh (rež.

M. Kvedaravičius) – 17 val.

23 d. – Tėvė mūsų, kuris esi medyje (Australija, Vokietija, Italija) – 18 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

17 d. – Tai reiškia karą (JAV) – 11, 13.30,

15.45, 18.30, 21, 23.30; 18 d. – 11, 13.30,

15.45, 18.30, 21.15, 23.30; 19 d. – 11, 13.30,

15.45, 18.30, 21.15; 20–23 d. – 11, 13.30,

15.45, 18.30, 21 val.

17 d. – Kelionė į paslaptinę salą (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.30, 23.15; 18 d. – 10.15, 12.15,

13, 15.30, 23.15; 19 d. – 10.15, 12.15, 13,

15.30, 21.15; 22 d. – 10.15, 13, 15.30; 20,

21, 23 d. – 10.15, 13, 15.30, 23.15

17 d. – Šeštonas manyje (JAV) – 14, 16, 18,

20, 22, 23.59; 18 d. – 16, 18, 20, 22, 23.59;

19 d. – 16, 18, 20, 22 val.; 20–23 d. – 14,

16, 18, 20, 22 val.

25 d. – G. Verdi „Ernanis“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitanoperos – 20 val.

21 d. – Repriza (Norvegija) – 17.30

22 d. – Tamsos baikeris. Keršto demonas (3D, JAV) – 19 val.

17 d. – Meilės priesaika (Australija, Brazilija, D. Britanija, JAV, Prancūzija, Vokietija) – 11.30, 16.45, 21.30

17, 20–23 d. – Karo žirgas (JAV) – 12, 17.30;

18, 19 d. – 17.30

18, 19 d. – Sniegynų įkaitai (JAV, Kanada) – 15, 20.30, 23 val.; 19–23 d. – 15, 20.30

17 d. – Geležinė ledi (D. Britanija, Prancūzija) – 14.45, 20.15, 22.30; 18 d. – 14.45, 20, 22.30; 19 d. – 14.45, 20, 20–23 d. – 14.45, 20.15, 20.15